

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
Αυτοτελές Τμήμα
Συλλογικών Οργάνων**

Ταχ. Δ/ση :Πλατεία Ελευθερίας
Ταχ. Κώδικας :712 01
Πληροφορίες :Γιατρομανωλάκη
Ευαγγελία
Τηλέφωνο :2813 400235
e-mail :tyso@crete.gov.gr

**Ηράκλειο 3 Ιουνίου 2025
Αρ. πρωτ.: 182413**

ΠΡΟΣ: - Υπουργείο Περιβάλλοντος και
Ενέργειας,
Γενική Διεύθυνση Περιβαλλοντικής
Πολιτικής,
Δ/ση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης
(ΔΙ.Π.Α.) Τμήμα Γ΄

ΚΟΙΝ: - Αντιπεριφερειάρχες ΠΕ και ΠΚ
- Δ/ση Περιβάλλοντος & Χωρικού
Σχεδιασμού ΠΚ
- Δήμους Κρήτης

ΘΕΜΑ: Διαβίβαση της αριθμ. **24/2025** απόφασης της Επιτροπής
Περιβάλλοντος και Χωροταξίας.τ

Σας διαβιβάζουμε για τις δικές σας ενέργειες, αντίγραφο της υπ' αριθ.
24/2025 απόφασης της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Χωροταξίας (**πρακτικό Ν°
05/27-05-2025**) που αφορά στην Έκφραση άποψης επί της Στρατηγικής Μελέτης
Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Προγράμματος Έρευνας και
Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια
Πελοπόννησος»

Η Προϊσταμένη του Τμήματος

Βαρδιάμπαση Νίκη

Εσωτερική Διανομή:

- Γραφείο Περιφερειάρχη
- Αναπληρωτή Περιφερειάρχη ΠΚ
- Εκτελεστικό Γραμματέα ΠΚ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ**

**ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΑΔΑ:**

**Απόσπασμα Πρακτικού Νο 5/27-05-2025
Αριθμός Απόφασης 24/2025**

Στο Ηράκλειο σήμερα **Τρίτη 27 Μαΐου 2025** και ώρα **11:00** συνήλθε σε συνεδρίαση η **Επιτροπή Περιβάλλοντος και Χωροταξίας**, (Περιφερειακό Κατάστημα, Πλατεία Ελευθερίας 01), ύστερα από τη με αριθ. πρωτ.: **151614/12-05-2025** πρόσκληση του Προέδρου της.

Στη συνεδρίαση, στην οποία κλήθηκαν νόμιμα τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη παραβρέθηκαν:

1	Ξυλούρης Νικόλαος	Αντιπεριφερειάρχης Περιβάλλοντος	Πρόεδρος της Επιτροπής
2	Ιερωνυμάκης Πρίαμος	Περιφερειακός σύμβουλος	τακτικό μέλος
3	Βοργιάς Στυλιανός (Στέλιος)	» »	» »
4	Χαριτάκη Μακράκη Χρυσάνθη	» »	» »
5	Μανούσας Ιωάννης	» »	» »
6	Τερζής Λεωνίδα	» »	» »
7	Τσουδερός Ευάγγελος	» »	» »
8	Βάρδα Μαρία	αντιπρόεδρος της Επιτροπής	» »
9	Χαιρετάκης Μιχαήλ	Περιφερειακός σύμβουλος	» »
10	Βρύσαλης Δημήτριος	» »	» »
11	Καρτσάκης Γεώργιος	» »	» »
12	Τζεδάκης Σταύρος	» »	ως τακτικό μέλος
13	Καρτσάκης Γιώργος	» »	» »
14	Ματαλλιωτάκης Γιώργος	» »	» »

Από τη συνεδρίαση απουσίαζαν οι κ.κ.: Κουτεντάκη Θεοδώρα, Αλεξάκης Γεώργιος, Φραγκάκης Εμμανουήλ και Παπαβασιλείου Νεκτάριος.

Α. Στη συνεδρίαση παραβρέθηκαν οι κ.κ.: Κριτωτάκης Μαρίνος προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης Βιώσιμης Ανάπτυξης ΠΚ, Καγιαμπάκη Άννα προϊσταμένη Δ/σης Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ, Κασωτάκη Μαρία υπάλληλος Δ/σης Περιβάλλοντος ΠΚ, Μαυράκη Στέλλα υπάλληλος ΠΚ, Σηφακάκη Κρυσταλλία υπάλληλος ΔΕΥΑ Ηρακλείου, Χαραλαμπάκης Γιώργος και Δεττοράκη Μαρία μελετητές και για την τήρηση των πρακτικών οι: Βαρδιάμπαση Νίκη και Νικάκη Δέσποινα υπάλληλοι Αυτοτελούς Τμήματος Συλλογικών Οργάνων ΠΚ.

Β. Συμμετείχαν μέσω τηλεδιάσκεψης οι κ.κ.: Νικολουδάκης Εμμανουήλ προϊστάμενος τμήματος Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας ΠΕ Ρεθύμνου, και Μεραμβελιωτάκης Ιωάννης υπάλληλος τμήματος Περιβάλλοντος Υδροοικονομίας ΠΕ Χανίων.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ύστερα από τη διαπίστωση απαρτίας, κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης με τα παρακάτω θέματα ημερήσιας διάταξης:

ΘΕΜΑ Α1º: Έκφραση άποψης επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Προγράμματος Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος».

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος και Χωροταξίας έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

- α) Του Ν. 1650/1986: «Για την προστασία του περιβάλλοντος»,
 - β) Του Ν. 2690/1999: «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις»,
 - γ) Του Ν. 3852/2010: «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»,
 - δ) Του Ν. 4014/2011: «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος»,
 - ε) της αριθμ. 1649/45-15-1-2014 ΚΥΑ, η οποία αφορά στην «εξειδίκευση των διαδικασιών γνωμοδοτήσεων και τρόπου ενημέρωσης του κοινού και συμμετοχής του ενδιαφερόμενου κοινού στη δημόσια διαβούλευση κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων της Κατηγορίας Α΄ της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής υπ΄ αριθμ. 1958/2012 (ΦΕΚ Α΄ 21),
 - στ) του Ν 5056/2023: «Αναμόρφωση του συστήματος διακυβέρνησης Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, κατάργηση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου δήμων, παρακολούθηση επιδόσεων τοπικής αυτοδιοίκησης οικονομική και διοικητική διαχείριση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ευζωία των ζώων συντροφιάς, κατασκευή και αναβάθμιση λειτουργούντων χερσαίων συνοριακών σταθμών και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Εσωτερικών»,
- όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν.**

- 2. Το Π.Δ. 149/2010 με θέμα: «Οργανισμός της Περιφέρειας Κρήτης» (ΦΕΚ 242/27-12-2010, τεύχος Α΄) όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με την αριθμ. 1218/ΦΕΚ 762 τ. Β΄/ 26-02-2021 Απόφαση Συντονίστριας Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης
- 3. Την αριθμ. 4/2024 απόφαση σε 2^η ορθή επανάληψη Περιφερειακού Συμβουλίου (πρακτικό Νº 02/16-01-2022), που αφορά: α) στη Σύσταση Επιτροπής Περιβάλλοντος και Χωροταξίας Περιφέρειας Κρήτης, β) στον Καθορισμό αριθμού των μελών της και γ) στη Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων του Περιφερειακού Συμβουλίου προς την Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 164 του Ν. 3852/10: «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με τις

διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 5056/2023, από τη δημοσίευση της απόφασης στο ΦΕΚ 09-02-2024 έως 30/06/2026.

4. Το ΦΕΚ 949 τ. Β/09-02-2024 που αφορά τη δημοσίευση της αρ. 4/2024 απόφασης Περιφερειακού Συμβουλίου ΠΚ.
5. Την αριθμ. πρωτ. 1730/03-01-2025 απόφαση Περιφερειάρχη, που αφορά στον ορισμό προέδρου Επιτροπής Περιβάλλοντος & Χωροταξίας Π.Κ. έως 31-12-2025.
6. Το με αριθμ. πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/39155/2486/09-04-2025 έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας - Δ/ση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔΙ.Π.Α.), με θέμα: «Δημοσιοποίηση και διαβούλευση επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Προγράμματος Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος».
7. Το με αρ. πρωτ. 168997/23-05-2025 έγγραφο της Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ, στο οποίο αναφέρονται τα παρακάτω:
«Έχοντας υπόψη:
1. Τον Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/7-06-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
2. Το Π.Δ. 149/2010: «Οργανισμός της Περιφέρειας Κρήτης»(ΦΕΚ 242/27-12-2010, τεύχος Α'), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με την αριθμ. 1218/ΦΕΚ 762 τ. Β' / 26-02-2021 Απόφαση Συντονίστριας Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης
3. Τη με αρ. πρωτ. 392146/22-12-2021 Απόφαση Περιφερειάρχη (ΑΔΑ: ΩΞΚ7ΛΚ-Ρ3Ω) «Μεταβίβαση δικαιώματος υπογραφής «Με Εντολή Περιφερειάρχη» στους Προϊσταμένους των Οργανικών Μονάδων της έδρας της Περιφέρειας Κρήτης».
4. Τον Ν. 1650/86 (ΦΕΚ 160Α'/86) «για την προστασία του περιβάλλοντος», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
5. Τον Ν. 4042/12 (ΦΕΚ 24 Α/13-2-2012) "Ποινική προστασία του περιβάλλοντος - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ - Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής" όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
6. Τον Ν.4014/2011 (ΦΕΚ 209 Α'/21.09.2011) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος.» όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
7. Την Υ.Α. με αρ. πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/2022(ΦΕΚ841/Β/24.2.2022) «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπό στοιχεία ΔΙΠΑ/οικ.37674/27-7-2016 υπουργικής απόφασης «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4014/21.9.2011(Α' 209), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει» (Β' 2471), όπως ισχύει.
8. Τον Ν.4685/2020 (ΦΕΚ 92/Α/2020), «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις» όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
9. Τον Ν.3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει.

10. Τον Ν. 3983/2011 (ΦΕΚ 144/Α/2011) «Εθνική Στρατηγική για τη προστασία και διαχείριση του θαλασσίου περιβάλλοντος», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, καθώς και την υπ. αριθμ. 142569/Β/2017 Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΦΕΚ 4728/Β/2017), με την οποία εγκρίθηκε το Πρόγραμμα Μέτρων της Εθνικής Θαλάσσιας Στρατηγικής για την επίτευξη ή τη διατήρηση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης στα θαλάσσια ύδατα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 9 του Ν. 3983/2011.

11. Τον Ν.5037/2023 «Μετονομασία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας σε Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων και διεύρυνση του αντικειμένου της με αρμοδιότητες επί των υπηρεσιών ύδατος και της διαχείρισης αστικών αποβλήτων, ενίσχυση της υδατικής πολιτικής Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για τη χρήση και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μέσω της ενσωμάτωσης των Οδηγιών ΕΕ 2018/2001 και 2019/944 Ειδικότερες διατάξεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος»

12. Την ΚΥΑ 50743/11.12.2017 (ΦΕΚ 4432/Β/2017) «Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000».

13. Τον Ν. 5011/2023 (ΦΕΚ 9/Α/2023) "Κύρωση της Συμφωνίας για τη διατήρηση των κητωδών του Εύξεινου Πόντου, της Μεσογείου και της παρακείμενης περιοχής του Ατλαντικού, της συναφούς προς τη Συμφωνία Τελικής Πράξης και των τροποποιήσεων που υιοθετήθηκαν από τη Σύνοδο των συμβαλλομένων στη Συμφωνία μερών με το Ψήφισμα Α/4.1 της 12ης Νοεμβρίου 2010".

14. Τον Ν. 4409/2016 (ΦΕΚ 136/Α` 28.7.2016) «Πλαίσιο για την ασφάλεια στις υπεράκτιες εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ, τροποποίηση του Π.Δ. 148/2009 και άλλες διατάξεις», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

15. Την Υ.Α. ΥΠΕΝ 42284/13.10.2017 (ΦΕΚ 260/ΑΑΠ/08-11-2017) «Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Κρήτης και έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού».

16. Την Υ.Α. Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔΥΠ/661/5/2022 (ΦΕΚ 325/Β/1-2-2022) «Επικαιροποίηση των Προγραμμάτων Παρακολούθησης για τη συνεχή εκτίμηση της περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων σύμφωνα με τον ν. 3983/2011 (Α' 144). Αντικατάσταση της υπ' αρ. 126635/2016 (Β' 3799) υπουργικής απόφασης».

17. Την Αναθεωρημένη Έκδοση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (Αθήνα, Αύγουστος 2024), που κυρώθηκε με την Απόφαση υπ' αριθμ. 3 του Κυβερνητικού Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής (ΦΕΚ 6983 Β'/19-12-2024).

18. Την Πράξη 6 του Υπουργικού Συμβουλίου της 17^{ης}.4.2025 «Έγκριση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής για τον Θαλάσσιο Χώρο» (ΦΕΚ 227 Δ'/17-4-2025).

1. Εισαγωγή

Η εξεταζόμενη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) αφορά το Πρόγραμμα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος», η οποία υποδιαιρείται σε δύο επιμέρους θαλάσσιες ζώνες (βόρειο και νότιο τμήμα), επί της υφαλοκρηπίδας της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Η ΣΜΠΕ συνοδεύεται από:

- Προκαταρκτική Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) για τις πλησιέστερες περιοχές NATURA 2000, που αποτελεί το Παράρτημα Ι.

- Παράρτημα II, που συνοψίζει σε πίνακα τις τεχνολογίες, τους κινδύνους και τα διαχειριστικά μέτρα των εργασιών υπεράκτιας έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.

- Παράρτημα III με 21 χάρτες σχετικούς με το περιεχόμενο της ΣΜΠΕ.

Γεωγραφικά το Πρόγραμμα αφορά την ευρύτερη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου Πελάγους, εντός της οποίας έχουν καθορισθεί θαλάσσιες ζώνες έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων (Εικόνες 1 και 2). Από αυτές, η θαλάσσια ζώνη στο Κατάκολο βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης, ενώ πέντε ακόμη περιοχές βρίσκονται σε φάση έρευνας: τρεις θαλάσσιες περιοχές στο Ιόνιο Πέλαγος (Μπλοκ 2, Μπλοκ 10, Μπλοκ Ιονίου), και δύο θαλάσσιες περιοχές στην Κρήτη (Δυτικά της Κρήτης, Νοτιοδυτικά της Κρήτης).

Για τις θαλάσσιες περιοχές «Νοτιοδυτικά Κρήτης» και «Δυτικά Κρήτης» είχε χορηγηθεί, με Υπουργική Απόφαση, Περιβαλλοντική Έγκριση του Προγράμματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων βάσει της σχετικής ΣΜΠΕ (αρ. πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/4245/6-5-2019, ΑΔΑ: 69Ψ94653-Ν5Μ).

Τον Φεβρουάριο του 2024 η κοινοπραξία των εταιρειών ExxonMobil – HELLENiQ ENERGY προχώρησε στην επόμενη φάση του σχεδίου για τον ακριβέστερο εντοπισμό πιθανών στόχων με κοιτάσματα φυσικού αερίου στις δύο θαλάσσιες παραχωρήσεις «Δυτικά» και «Νοτιοδυτικά της Κρήτης», έναν χρόνο ακριβώς μετά την ολοκλήρωση των δισδιάστατων (2D) σεισμικών ερευνών.

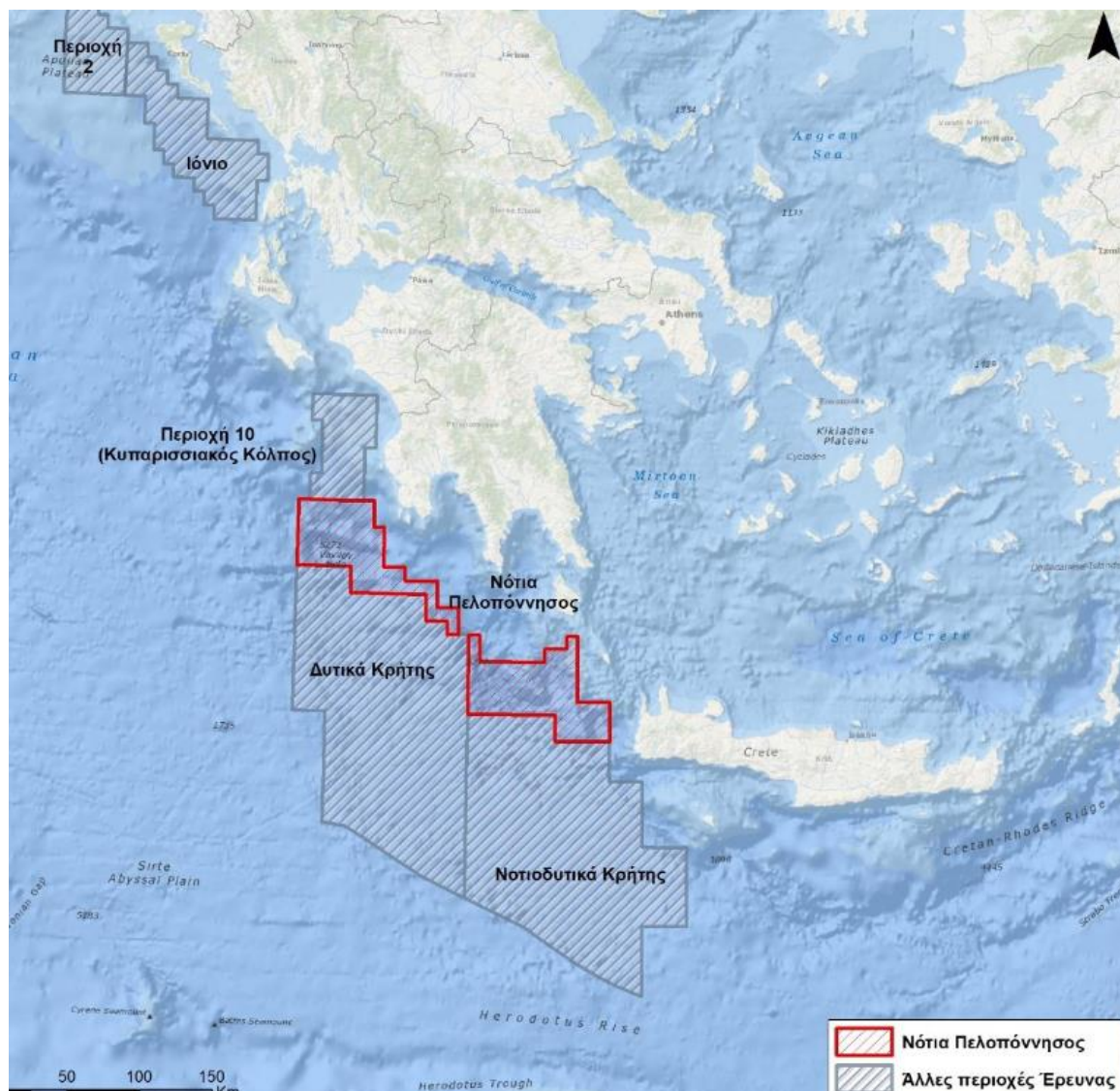
Η Ελληνική Δημοκρατία έχει παραχωρήσει σήμερα εννέα θαλάσσιες και χερσαίες περιοχές σε κοινοπραξίες Εταιρειών.

Οι υδρογονάνθρακες είναι τα κάθε είδους πετρελαιοειδή σε στερεά, υγρή ή αέρια κατάσταση, και συγκεκριμένα το ορυκτό αργό πετρέλαιο ή φυσική βενζίνη, τα φυσικά υδρογονανθρακούχα αέρια, καθώς και κάθε είδους ορυκτά ή ουσίες που εξορύσσονται μαζί τους.

Ως προς τη διάρθρωση της ακαθάριστης κατανάλωσης ενέργειας ανά ενεργειακή μορφή, τα προϊόντα πετρελαίου εξακολουθούν να αποτελούν την κύρια ενεργειακή μορφή στο εθνικό ενεργειακό ισοζύγιο κυρίως λόγω της δεσπόζουσας θέσης που έχει η χρήση πετρελαίου στους τομείς των μεταφορών και θέρμανσης. Για το 2021, ο τομέας των μεταφορών είχε τη μεγαλύτερη συνεισφορά ως μερίδιο στην τελική ενεργειακή κατανάλωση (μερίδιο 37,2%), ενώ επίσης, σημαντική ήταν η συμμετοχή τόσο του οικιακού όσο και του βιομηχανικού τομέα (μερίδιο 28,4% και 17,2% αντίστοιχα). Στον τομέα των μεταφορών οι οδικές μεταφορές κυριαρχούν στην κατανάλωση ενέργειας, αποτελώντας το 86,8% του τομέα το 2021.

Η σημαντικότερη αλλαγή που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα είναι η εισαγωγή του φυσικού αερίου στο ελληνικό ενεργειακό σύστημα το 1996, αρχικά για την παραγωγή ηλεκτρισμού και στη συνέχεια και στους τομείς της τελικής κατανάλωσης ενέργειας. Ως αποτέλεσμα της εισαγωγής του φυσικού αερίου, η συμμετοχή των προϊόντων πετρελαίου στην ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας έχει μειωθεί (από το 58% της κατανάλωσης το 1990 στο 51% το 2015).

Η συμμετοχή των ΑΠΕ το 2015 συνίστατο στο 11% της ακαθάριστης κατανάλωσης ενέργειας στη χώρα. Στοιχεία της Eurostat για το 2021 δείχνουν ότι το πετρέλαιο και τα πετρελαϊκά προϊόντα αντιστοιχούσαν στο 51,5% αυτής, με το φυσικό αέριο (23,4%), τις ΑΠΕ (16,5%) και τα ορυκτά καύσιμα (7,3%) να ακολουθούν. Αξιοσημείωτη είναι η μείωση που παρατηρείται στη διαθέσιμη ενέργεια από στερεά ορυκτά καύσιμα το 2021 σε σχέση με το 2010, που είναι της τάξης του -78,2%, αλλά και η αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ τα ίδια έτη που φτάνει το 75,2%.

Εικόνα 1. Θαλάσσιες περιοχές έρευνας υδρογονανθράκων Ιονίου Κρήτης. Η εξεταζόμενη ΣΜΠΕ αναφέρεται στις δύο περιοχές με το κόκκινο περίγραμμα.

Η κυριαρχία των εισαγόμενων υδρογονανθράκων, και κυρίως του πετρελαίου, στο ενεργειακό ισοζύγιο είναι εξαιρετικά υψηλή. Η μεγάλη εξάρτηση της χώρας από το εισαγόμενο πετρέλαιο, και τις μη προβλέψιμες και κυρίως μη ελεγχόμενες μεταβολές στην τιμή του, είναι επικίνδυνη για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αλλά και για την εθνική ασφάλεια.

Παρά τη σταθερά αυξανόμενη διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο εθνικό ενεργειακό μίγμα κατά την τελευταία δεκαετία, ο δείκτης ενεργειακής εξάρτησης κινείται σε αντίθετη κατεύθυνση, καταγράφοντας σημαντική επιδείνωση. Το 2010, το 68,6% της ακαθάριστης διαθέσιμης ενέργειας στην Ελλάδα προερχόταν από εισαγωγές. Το 2021 το μερίδιο αυτό αυξήθηκε στο 73,8%, κυρίως λόγω αύξησης του μεριδίου του εισαγόμενου πετρελαίου και των ορυκτών καυσίμων.

Με την παράθεση των παραπάνω στοιχείων για την ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας, η ΣΜΠΕ αναφέρει: «...γίνεται σαφές ότι η εξέλιξη του εθνικού

ενεργειακού συστήματος είναι υψίστης σημασίας και σε εθνικό επίπεδο» (σελ. 262-263).

2. Περιεχόμενο Προγράμματος Έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος»

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, αλλά και στη διεθνή πρακτική, αναγνωρίζονται τέσσερα στάδια για τις σχετικές με τους υδρογονάνθρακες δραστηριότητες, τα οποία παρουσιάζονται συνοπτικά στην Εικόνα 2.

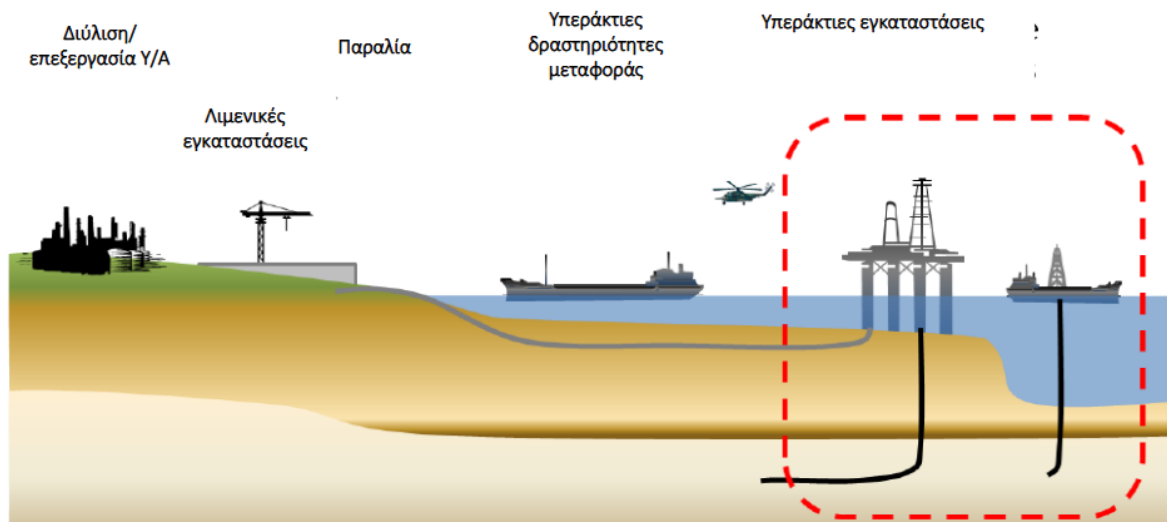
Τα στάδια της έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων συνοψίζονται ως εξής:

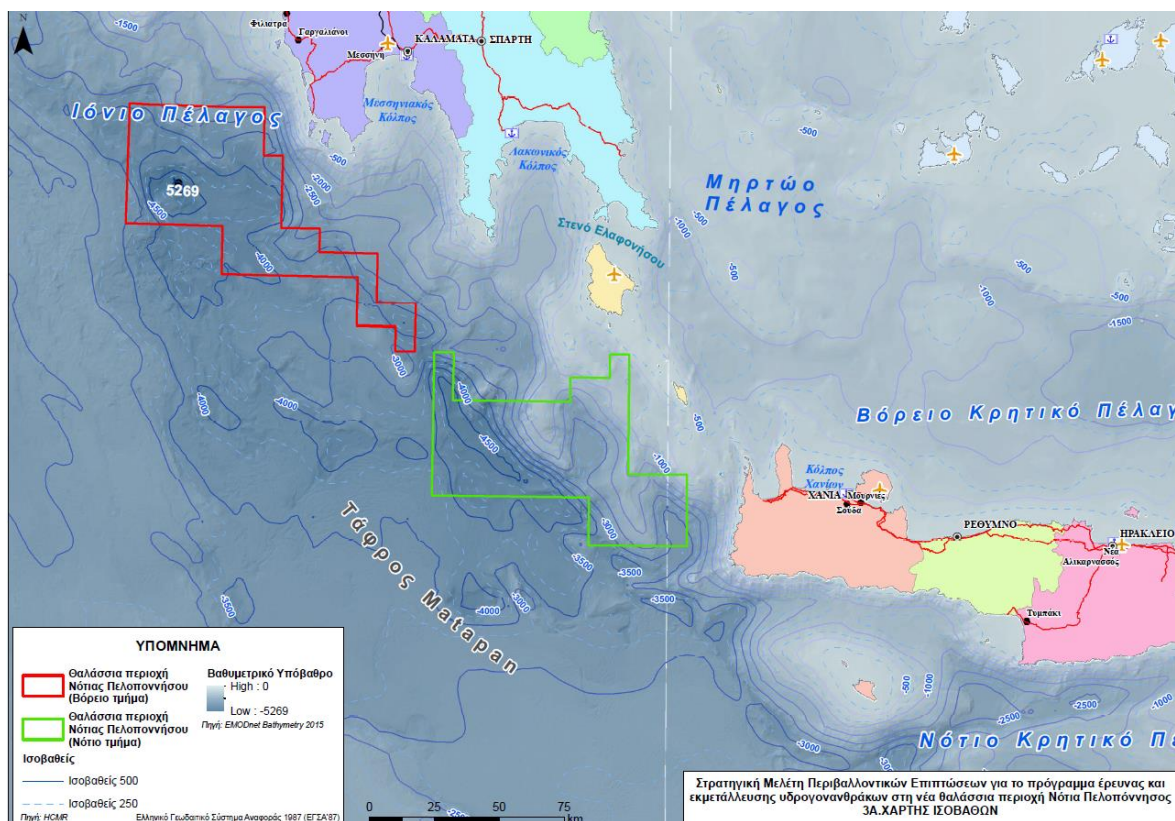
Εικόνα 2: Συνοπτική παρουσίαση των τεσσάρων σταδίων της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.

Η εξεταζόμενη ΣΜΠΕ δεν αφορά στο στάδιο της αναζήτησης. Αφορά μόνο στις επεμβάσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον και όχι τη μεταφορά, μεταφόρτωση και επεξεργασία των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων στη χέρσο. Επίσης η εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων που σχετίζονται με τις υπεράκτιες εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων επικεντρώνεται στην περιοχή που αναπτύσσονται αυτές οι εργασίες και δεν λαμβάνει υπόψη άλλα στάδια που σχετίζονται με τη μεταφορά των υδρογονανθράκων προς χερσαίες εγκαταστάσεις,

και την επεξεργασία τους σε αυτές. Στην Εικόνα 3 παρουσιάζεται το όριο εντός του οποίου επικεντρώνεται η ανάλυση των επιπτώσεων στη ΣΜΠΕ.

Εικόνα 3: Η εξεταζόμενη ΣΜΠΕ αφορά μόνο στις επεμβάσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον (πλαίσιο οριοθετημένο με διακεκομμένη γραμμή στη σχηματική απεικόνιση).

Εικόνα 4. Χάρτης της θαλάσσιας περιοχής «Νότια Πελοπόννησος» σε βαθυμετρικό υπόβαθρο.

Στη ΣΜΠΕ εξετάστηκαν συνολικά τρία εναλλακτικά σενάρια:

Σενάριο Α: Μηδενική Λύση (do nothing scenario). Στη «Μηδενική Λύση» δεν προβλέπεται η εκμετάλλευση των εγχώριων αποθεμάτων υδρογονανθράκων.

Σενάριο Β: Εφαρμογή του Προγράμματος.

Σενάριο Γ: Επέκταση της θαλάσσιας περιοχής Νότια Πελοπόννησος του Προγράμματος Έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων πλησιέστερα στην

ακτογραμμή της Νότιας Πελοποννήσου και της Δυτικής Κρήτης, με αποτέλεσμα την αύξηση της έκτασής της κατά περίπου 51,5% (από 7.974 km² σε 12.080 km²). Οι εναλλακτικές λύσεις ως προς τη χωροθέτηση είναι μονοσήμαντες. Η συγκρότηση εναλλακτικών δυνατοτήτων και η αξιολόγησή τους ως προς την αποτελεσματικότητα και την περιβαλλοντική τους συμβατότητα, αποτέλεσε συστατικό στοιχείο των διαδοχικών σταδίων ωρίμανσης του εξεταζόμενου στη ΣΜΠΕ Προγράμματος.

3. Περιοχή υλοποίησης του Προγράμματος

3.1) Θέση:

Οι εξεταζόμενες θαλάσσιες περιοχές της Νότιας Πελοποννήσου βρίσκονται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους εντός της Ελληνικής Τάφρου, της μεγάλης υποθαλάσσιας χαράδρας που εκτείνεται από το Ιόνιο Πέλαγος μέχρι τα νότια της Κρήτης και τη Ρόδο. Πρόκειται για ένα μεγάλης έκτασης βαθυμετρικό χαρακτηριστικό της ανατολικής Μεσογείου, που αποτελείται από μια συνεχή απότομη ηπειρωτική πλαγιά προς τη θάλασσα, με υπεράκτια γραμμικά ορύγματα, τάφρους και λεκάνες, που φτάνουν τα 5 km σε βάθος. Η Ελληνική Τάφρος είναι σημαντικός βιότοπος για πολλά θαλάσσια είδη, συμπεριλαμβανομένων απειλούμενων ειδών, όπως οι φυσητήρες, και θεωρείται ότι είναι η μόνη "Περιοχή Ειδικής Σημασίας" για τους φυσητήρες σε ολόκληρη τη Μεσόγειο. Στο Βόρειο τμήμα της Θαλάσσιας Περιοχής Νότιας Πελοποννήσου έχει συμπεριληφθεί και το Φρέαρ των Οινουσών, την τάφρο που αποτελεί το βαθύτερο σημείο της Μεσογείου, με μέγιστο βάθος 5.269 μέτρα (Εικόνα 4).

3.2) Ελάχιστες αποστάσεις από την Κρήτη:

Το Νότιο τμήμα της Θαλάσσιας Περιοχής Νότιας Πελοποννήσου έχει ελάχιστες αποστάσεις από τις ακτές της Κρήτης, και συγκεκριμένα από την περιοχή του Μπάλου έως τη Βουκολίμνη της ΠΕ Χανίων, από ~18 έως ~22 km (μέτρηση σε Google Earth). Η ΠΕ Χανίων συνιστά έναν από τους άμεσους παράκτιους χώρους των θαλάσσιων περιοχών μελέτης.

Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ, η Περιφερειακή Ενότητα (ΠΕ) Χανίων, με την οποία το έργο γειτνιάζει, αναμένεται να το εξυπηρετήσει. Επίσης και οι υποδομές και υπηρεσίες της ΠΕ Ηρακλείου δύνανται να εξυπηρετήσουν το έργο (σελ. 277).

3.3) Προστατευόμενες Περιοχές και προστατευόμενα είδη:

Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ, το Πρόγραμμα έχει αποκλείσει εξ αρχής τις προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000 καθώς και όλες τις υπόλοιπες θαλάσσιες ζώνες, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεασθούν δυσμενώς από την υλοποίηση του Σχεδίου (Εικόνα 5).

Ωστόσο θεωρήθηκε απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μια Προκαταρκτική Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (Παράρτημα Ι της ΣΜΠΕ), για τις επιπτώσεις που δύνανται να επηρεάσουν τις άμεσα γειτνιάζουσες με τα θαλάσσια οικοπέδα προστατευόμενες περιοχές. Ειδικότερα επιλέχτηκαν οι πλησιέστερες περιοχές του δικτύου Natura 2000, οι οποίες βρίσκονται σε απόσταση ως 15 Km. Οι πλησιέστερες περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 της Κρήτης είναι:

- **GR4340024 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ (Τόπος Κοινοτικής Σημασίας - ΤΚΣ, 1,4 Km)**

Εκτείνεται από το βόρειο άκρο του νησιού Άγρια Γραμβούσα και καταλαμβάνει όλο το μήκος της δυτικής και νοτιοδυτικής ακτής της Κρήτης μέχρι το ακρωτήριο Φραγκοκάστελλο, το οποίο αποτελεί και το νοτιοανατολικό όριο της περιοχής.

Χαρακτηρίζεται από μια στενή ζώνη ρηχών παράκτιων υδάτων και μια πολύ απότομη πλαγιά της υφαλοκρηπίδας, που φτάνει σε βάθος πάνω από 2.000 m στο δυτικό και νοτιοδυτικό τμήμα αυτής.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία αμμοσύρσεων που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους, ύφαλους και από εκτεταμένα θαλάσσια λιβάδια ποσειδωνίας *Posidonia oceanica*¹. Στην περιοχή απαντούν τα θηλαστικά *Monachus monachus* (Μεσογειακή φώκια μοναχός) και *Tursiops truncatus* (ΡΙνοδέλφινος) καθώς και η θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta*. Πολύ σημαντικό είδος για την περιοχή αποτελεί επίσης το θαλάσσιο θηλαστικό *Physeter macrocephalus* (Φάλαινα φυσητήρας). Ο φυσητήρας αποτελεί είδος υπό αυστηρό καθεστώς προστασίας σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία για την προστασία των Οικοτόπων (Παράρτημα IV) και το Πρωτόκολλο για τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιολογική ποικιλότητα στη Μεσόγειο (Σύμβαση Βαρκελώνης, Παράρτημα II). Επίσης, προστατεύεται από τη Συμφωνία για τη διατήρηση των κητωδών στην Μαύρη Θάλασσα, τη Μεσόγειο και την Συγκείμενη Ζώνη του Ατλαντικού (ACCOBAMS²) και τη Διεθνή Επιτροπή Φαλινοθηρίας (IWC), ενώ το εμπόριο του είδους είναι παράνομο σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο σε Είδη Απειλούμενα με εξαφάνιση (CITES). Ο φυσητήρας έχει χαρακτηριστεί ως κινδυνεύον είδος ΤΚΣ «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» (GR4340024).

Για την προστατευόμενη αυτή περιοχή η Περιφέρεια Κρήτης συνήψε Προγραμματική Σύμβαση με το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (Ινστιτούτο Γεωενέργειας) για το έργο «**Επιστημονική υποστήριξη της Περιφέρειας Κρήτης στην παρακολούθηση και τον έλεγχο δραστηριοτήτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων 2021-2022**». Το έργο αποσκοπούσε α) στην καταγραφή της βιοποικιλότητας και στην αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης του παράκτιου οικοσυστήματος σε δημοφιλείς τουριστικές περιοχές της Δυτικής και Νοτιοδυτικής Κρήτης (Μέρος Α), και β) στη συλλογή χημικών και μικροβιολογικών δεδομένων αναφοράς στη στήλη του νερού και στα ιζήματα των εν λόγω περιοχών (Μέρος Β). Η αναφορά που παραδόθηκε από το ΙΤΕ (Δεκέμβριος 2022) αποτελεί την πρώτη αποτύπωση οικολογικών και βιογεωχημικών δεδομένων στις υπό μελέτη περιοχές με σκοπό να χρησιμοποιηθεί δυναμικά ως βασική αναφορά (baseline) για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε περίπτωση μελλοντικής αστοχίας των ενεργειακών ή άλλων έργων που σχεδιάζονται στην ευρύτερη περιοχή.

• **GR4340017 ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (Ζώνη Ειδικής Προστασίας - ΖΕΠ, 12,7 Km)**

¹ Οι «Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia*» είναι πλούσιες σε βιοποικιλότητα και αποτελούν οικοτόπο προτεραιότητας με Κωδικό 1120*. Ως «προτεραιότητας» χαρακτηρίζονται οι τύποι φυσικών οικοτόπων (ενδιατημάτων), που διατρέχουν κίνδυνο εξαφάνισης και τα κράτη - μέλη φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη για τη διατήρησή τους (ΚΥΑ 33318/3028/1998, ΦΕΚ 1289 Β' /28.12.98, άρθρο 2, παρ. δ).

² ACCOBAMS: Συμφωνία για τη Διατήρηση των Κητωδών της Μαύρης Θάλασσας, της Μεσογείου και της Συγκείμενης περιοχής του Ατλαντικού (Agreement on the Conservation of Cetaceans in the Black Sea Mediterranean Sea and Contiguous Atlantic Area).

Στο βόρειο μέρος της αλληλεπικαλύπτεται μερικώς με την προηγούμενη προστατευόμενη περιοχή. Σχεδόν σε όλο της το μήκος, η χερσόνησος αποτελείται από ανθρακικά πετρώματα με απότομες πλαγιές που δημιουργούν απόκρημνες ακτές, απροσπέλαστες από τη θάλασσα. Τα ενάλια σπήλαια είναι αρκετά συχνόι σχηματισμοί της ακτογραμμής. Η περιοχή είναι γνωστή για τις λιμνοθάλασσες που σχηματίζονται από το ηπειρωτικό κομμάτι της χερσονήσου και τη χερσόνησο Τηγάνι. Τα νησιά της Άγριας και Ήμερης Γραμβούσας εμφανίζουν σχεδόν τον ίδιο χαρακτήρα βλάστησης, με μεγαλύτερο το ποσοστό αλοφυτικών ειδών των βράχων και της άμμου.

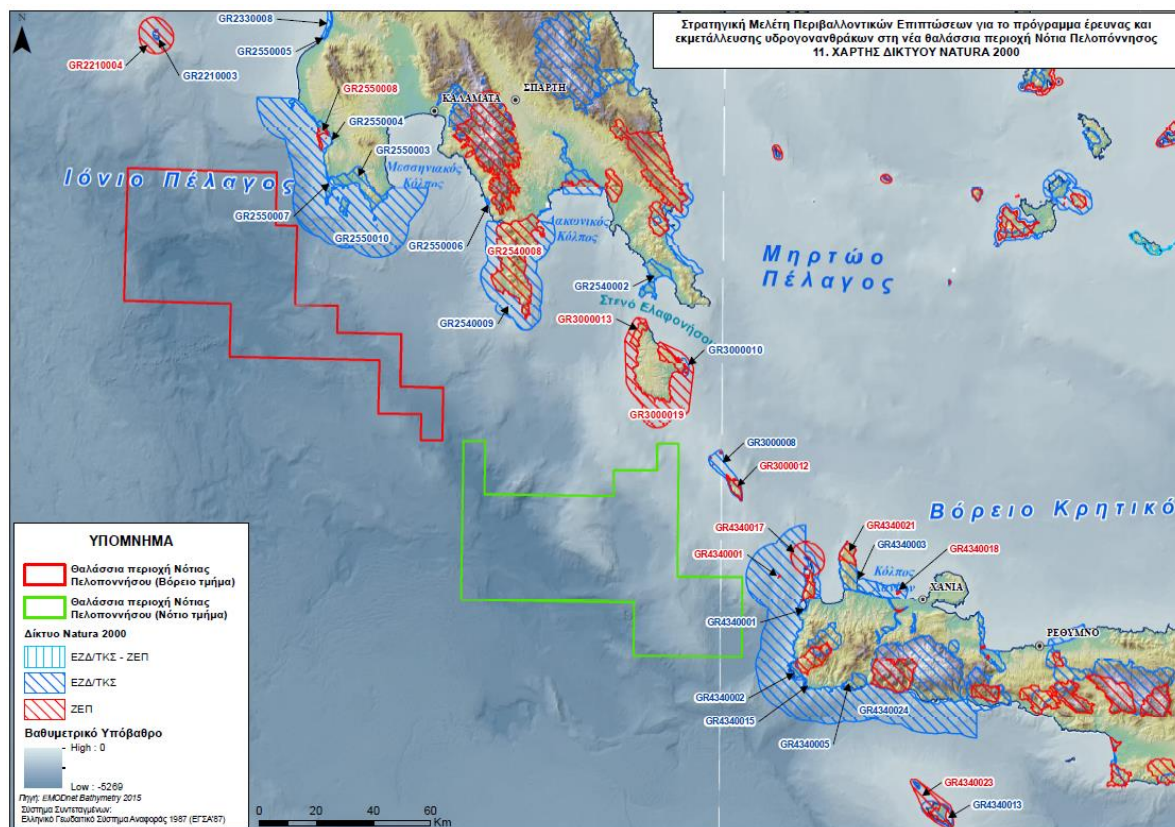
Είναι σημαντικό μέρος για τους θηρευτές, στενά συνδεδεμένους με τους θαλάσσιους γκρεμούς και τα θαλασσοπούλια αλλά και για τα μεταναστευτικά είδη. Σπάνια και κινδυνεύοντα αρπακτικά όπως ο Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*) παρατηρούνται στην περιοχή κατά τη μετανάστευση, καθώς η περιοχή είναι από τα σημαντικότερα περάσματα μεταναστευτικών πουλιών στην Ελλάδα. Στα είδη που αναπαράγονται στην περιοχή περιλαμβάνονται ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*), που είναι και το είδος χαρακτηρισμού της περιοχής, και ο Θαλασσοκόρακας (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*). Επίσης φωλιάζουν ο Αρτέμης, ο Μύχος και ο Πετρίτης.

Συνολικά στην περιοχή απαντούν 64 είδη ορνιθοπανίδας (παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, μεταναστευτικά είδη, είδη τα οποία έχουν παρουσία στο ευρωπαϊκό καθεστώς απειλής ή στη λίστα της IUCN ή στις Συμβάσεις Βόννης και Βέρνης κ.ά.).

• **GR4340001 ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ - ΤΗΓΑΝΙ ΚΑΙ ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ - ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ, ΟΡΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙ – ΒΙΓΛΑ (Ειδική Ζώνη Διατήρησης - ΕΖΔ, 12,7 Km)**

Βρίσκεται στο βορειοδυτικότερο άκρο της Κρήτης και περιλαμβάνει τη χερσόνησο Γραμβούσα, τα νησιά Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα, καθώς και τη νησίδα Ποντικονήσι. Σχεδόν ολόκληρη η χερσόνησος αποτελείται από ασβεστολιθικούς βραχώδεις σχηματισμούς με απότομες πλαγιές και θαλάσσια σπήλαια που σχηματίζουν απόκρημνες ακτές. Στην περιοχή κυριαρχούν οι φρυγανικοί σχηματισμοί, η σχετικά υψηλή θαμνώδης σκληρόφυλλη βλάστηση, οι αλοφυτικές διαπλάσεις καθώς και η χασμοφυτική βλάστηση των ασβεστολιθικών βράχων με Ελληνικά ενδημικά είδη χλωρίδας.

Η λιμνοθάλασσα του Μπάλου, που σχηματίζεται από τη χερσαία περιοχή ως τη μικρή χερσόνησο Τηγάνι αποτελεί τύπο οικοτόπου προτεραιότητας (1150* Λιμνοθάλασσες). Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη αισθητική αξία και ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς τη χλωρίδα, καθώς εδώ απαντούν πολλά ενδημικά είδη της φυτογεωγραφικής περιοχής Κρήτης και Καρπάθου, αλλά και πολλά ελληνικά ενδημικά είδη.

Εικόνα 5. Περιοχές του δικτύου NATURA 2000 σε ακτίνα 15km από τις εξεταζόμενες θαλάσσιες περιοχές.

Για τις προαναφερθείσες Προστατευόμενες Περιοχές έχουν εκδοθεί οι εξής Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις διετούς ισχύος, που μπορεί να παρατείνεται με όμοιες υπουργικές αποφάσεις, για συνολικό διάστημα έως τεσσάρων (4) επιπλέον ετών. Με τις ΚΥΑ αυτές επιδιώκεται η διατήρηση και διαχείριση των τύπων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας, που απαντούν στις συγκεκριμένες περιοχές, και η θεσμοθέτηση διαδικασιών και μέτρων για την εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και οριοθετούνται Ζώνες Προστασίας με όρους και περιορισμούς για τις δραστηριότητες εντός αυτών (Εικόνα 6):

ι) ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΓΔ ΠΠ/95663/1917/2023 **«Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης, της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής προστασίας της βιοποικιλότητας του Μπάλου – Γραμβούσας και έγκριση Σχεδίου Δράσης»** (ΦΕΚ 753 Δ'/26-9-2023).

Σε όλη την έκταση της Ζώνης Γ2 της περιοχής αυτής επιτρέπονται, μεταξύ άλλων, συνοπτικά:

α) Η επαγγελματική και ερασιτεχνική αλιεία, με εξαίρεση την περιοχή που βρίσκεται μεταξύ των της νήσων νήσου Ήμερη Γραμβούσα, Άγρια Γραμβούσα, της χερσονήσου Γραμβούσας και του ακρωτηρίου Τηγάνι μέχρι το ύψος της νήσου Ήμερη Γραμβούσα, με παρουσία των λιβαδιών Ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας 1120*).

β) Η συντήρηση και βελτίωση των νόμιμα υφιστάμενων λιμενικών εγκαταστάσεων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

γ) Η τοποθέτηση πλωτών ναυδέντων φιλικών σε ευαίσθητους τύπους οικοτόπων για πρόσδεση σκαφών αναψυχής, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, και κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας Λιμενικής Αρχής και με τη σύμφωνη γνώμη των συναρμόδιων υπηρεσιών [...].

δ) Η δημιουργία υποθαλάσσιων καταδυτικών διαδρομών για την εξυπηρέτηση της αναψυχής.

ε) Η προσέγγιση, πραγματοποίηση στάσεων (αγκυροβολία) και παραμονή στον θαλάσσιο χώρο από μηχανοκίνητα (εσωλέμβια και εξωλέμβια) και μη μηχανοκίνητα πλωτά μέσα, καθώς και η αποβίβαση των επισκεπτών από επιβατηγά τουριστικά πλοία (ημερόπλοια), επιβατηγά τουριστικά ολικής ναύλωσης και ιδιωτικά σκάφη αναψυχής σε νόμιμες λιμενικές εγκαταστάσεις [...].

στ) Η ήπια θαλάσσια αναψυχή: κολύμβηση, ιστιοσανίδα, κανό, καταδυτικός τουρισμός, υποβρύχια φωτογραφία.

ζ) Μετά την είσοδο στον δίαυλο, ο οποίος προσδιορίζεται από το Ακρ. Γραμβούσας, νήσους Άγρια και Ήμερη Γραμβούσα, Ακρ. Τηγάνι έως και την παραλία Μπάλου, η κυκλοφορία/πλευση των πλωτών μέσων γίνεται με ανώτατο όριο ταχύτητας τους 3 κόμβους (ναυτικά μίλια ανά ώρα).

ii) ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΓΔ ΠΠ/95882/1922/2023 **«Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης, της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής προστασίας της βιοποικιλότητας της Φαλάσαρνας και έγκριση Σχεδίου Δράσης»** (ΦΕΚ 762 Δ' / 27-9-2023).

Σε όλη την έκταση της Ζώνης Γ3 επιτρέπονται μεταξύ άλλων, συνοπτικά:

α) Η τοποθέτηση πλωτών ναυδέντων φιλικών σε ευαίσθητους τύπους οικοτόπων για πρόσδεση σκαφών αναψυχής, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας Λιμενικής Αρχής και με τη σύμφωνη γνώμη των συναρμόδιων υπηρεσιών [...].

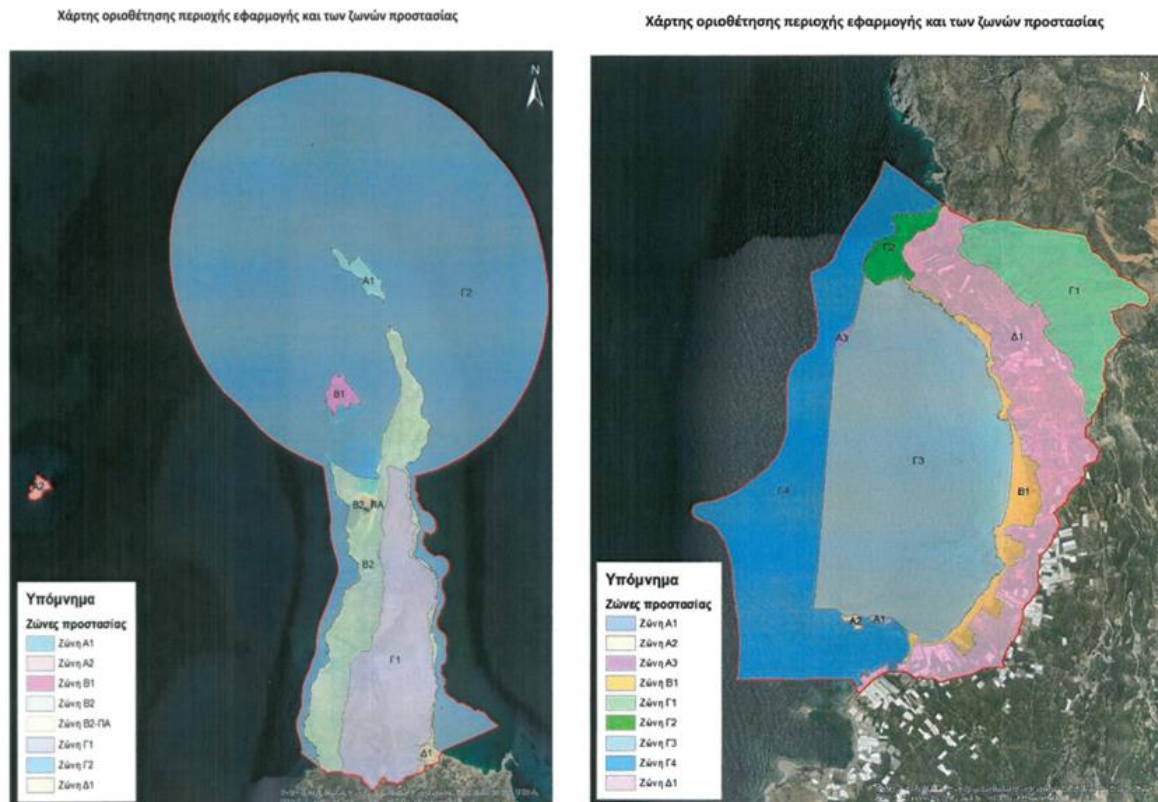
β) Η δημιουργία υποθαλάσσιων καταδυτικών διαδρομών για την εξυπηρέτηση της αναψυχής.

γ) Η μη μηχανοκίνητη ήπια θαλάσσια αναψυχή: κολύμβηση, ιστιοσανίδα, κανό, καταδύσεις, υποβρύχια φωτογραφία, κ.λπ.

Σε όλη την έκταση της Ζώνης Γ4 επιτρέπονται, μεταξύ άλλων, συνοπτικά:

α) Η προσέγγιση, πραγματοποίηση στάσεων (αγκυροβολία) και παραμονή στον θαλάσσιο χώρο από μηχανοκίνητα (εσωλέμβια και εξωλέμβια) και μη μηχανοκίνητα πλωτά μέσα, καθώς και η αποβίβαση των επισκεπτών από επιβατηγά τουριστικά πλοία (ημερόπλοια), επιβατηγά τουριστικά ολικής ναύλωσης και ιδιωτικά σκάφη αναψυχής σε νόμιμες λιμενικές εγκαταστάσεις [...].

β) Η συντήρηση και βελτίωση των νόμιμα υφιστάμενων λιμενικών εγκαταστάσεων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

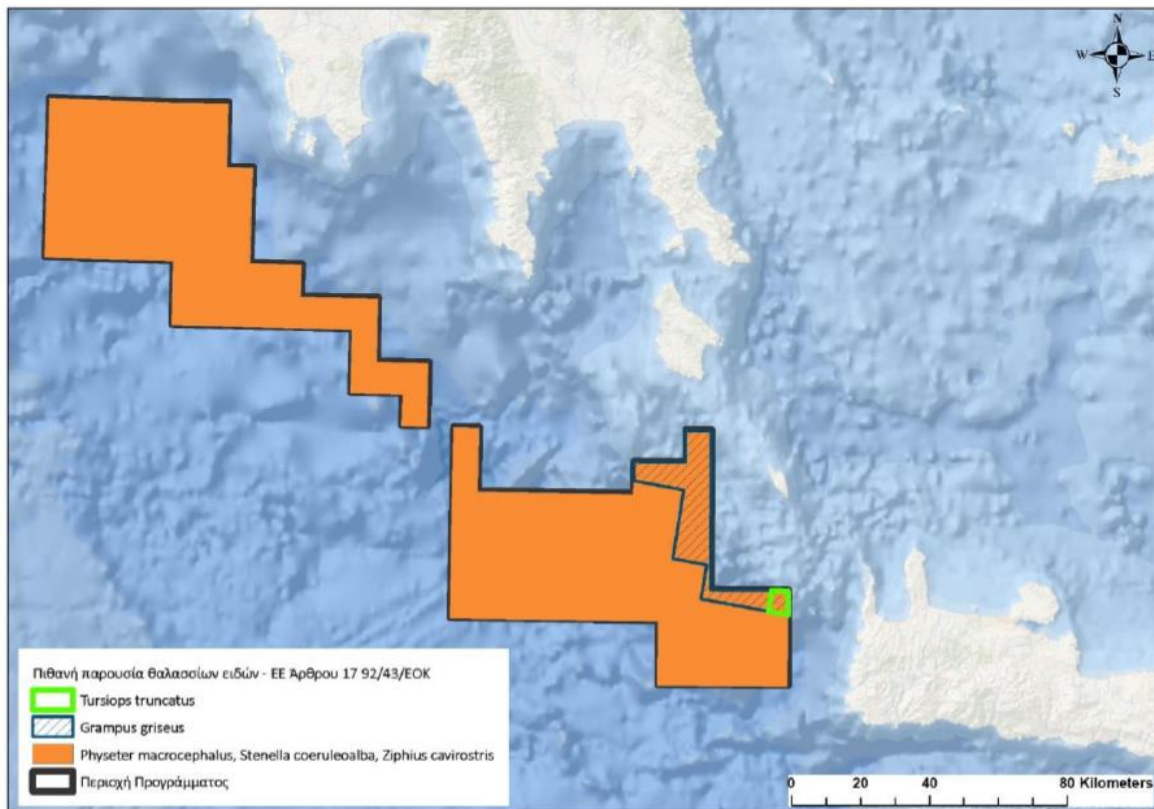

Εικόνα 6. Οι Ζώνες Προστασίας των ΚΥΑ του 2023 για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης στις περιοχές Μπάλου – Γραμβούσας (αριστερά) και Φαλάσαρνας (δεξιά).

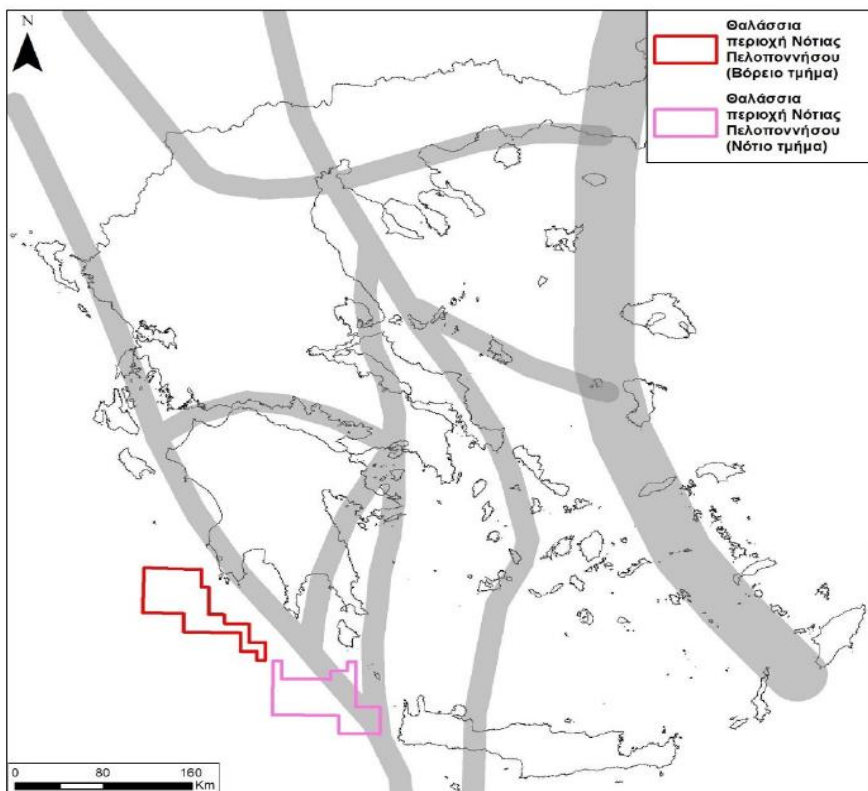
Σύμφωνα με τους χάρτες εξάπλωσης της 4ης Εθνικής Έκθεσης για την πρόοδο εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, στη θαλάσσια περιοχή Νότιας Πελοποννήσου (Βόρειο και Νότιο τμήμα) απαντούν τα ακόλουθα είδη κητωδών: Φυσητήρας (*Physeter macrocephalus*), Ζιφιός (*Ziphius cavirostris*), Σταχτοδέλφιο (*Grampus griseus*), Ρινοδέλφιο (*Tursiops truncatus*) και Ζωνοδέλφιο (*Stenella coeruleoalba*) (ΣΜΠΕ σελ. 407) (Εικόνα 7).

3.4) Στην «Έγκριση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής για τον Θαλάσσιο Χώρο» (Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου της 17^{ης}.4.2025) ορίζονται τέσσερις Θαλάσσιες Χωρικές Ενότητες, που συνιστούν μονάδες εφαρμογής των θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων και προσδιορίστηκαν με βάση επτά βασικά κριτήρια (άρθρο 14, παρ. Α) (Εικόνα 9). Το Πρόγραμμα της εξεταζόμενης ΣΜΠΕ αφορά μέρος των τριών εκ των τεσσάρων Θαλάσσιων Χωρικών Ενοτήτων και συγκεκριμένα τις:

Θαλάσσια χωρική ενότητα 2: Περιέχει τα θαλάσσια ύδατα, τα οποία υπάγονται στην κυριαρχία της Ελληνικής Δημοκρατίας ή εντός των οποίων αυτή ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα ή δικαιοδοσία, που περιλαμβάνονται, κυρίως, στην υποδιαίρεση «Αιγαίο Πέλαγος – Ανατολική Μεσόγειος (Θάλασσα της Λεβαντίνης)» και σε τμήμα της υποδιαίρεσης «Ιόνιο Πέλαγος και Κεντρική Μεσόγειος» (παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 3983/2011). Σε αυτή τη χωρική ενότητα έχουν θαλάσσιο μέτωπο η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, τμήμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, τμήμα της Περιφέρειας Αττικής, τμήμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου και τμήμα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Εικόνα 7: Πιθανή παρουσία θαλασσίων ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σύμφωνα με τους χάρτες εξάπλωσης 4ης Εθνικής Έκθεσης για την πρόοδο εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Εικόνα 8: Κύριοι μεταναστευτικοί διάδρομοι ορνιθοπανίδας στην Ελλάδα (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία).

Θαλάσσια χωρική ενότητα 3: Περιέχει τα θαλάσσια ύδατα, τα οποία υπάγονται στην κυριαρχία της Ελληνικής Δημοκρατίας ή εντός των οποίων αυτή ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα ή δικαιοδοσία, που περιλαμβάνονται, κυρίως, στην υποδιαίρεση «Αιγαίο Πέλαγος – Ανατολική Μεσόγειος (Θάλασσα της Λεβαντίνης)» και σε τμήμα της υποδιαίρεσης «Ιόνιο Πέλαγος και Κεντρική Μεσόγειος» (παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 3983/2011). **Σε αυτή τη χωρική ενότητα έχει θαλάσσιο μέτωπο η Περιφέρεια Κρήτης.**

Θαλάσσια χωρική ενότητα 4: Περιέχει τα θαλάσσια ύδατα, τα οποία υπάγονται στην κυριαρχία της Ελληνικής Δημοκρατίας ή εντός των οποίων αυτή ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα ή δικαιοδοσία, που περιλαμβάνονται στις υποδιαιρέσεις «Αδριατική Θάλασσα» και «Ιόνιο Πέλαγος και Κεντρική Μεσόγειος» (παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 3983/2011). Σε αυτή τη χωρική ενότητα έχουν θαλάσσιο μέτωπο οι Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, τμήμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου, τμήμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και τμήμα της Περιφέρειας Αττικής».

Στις «Κατευθύνσεις ανά κατηγορία θαλάσσιου χώρου και δραστηριότητα» (Δεύτερο κεφάλαιο, άρθρο 5), αναφέρονται μεταξύ άλλων:

«Α. Κατευθύνσεις για τα Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα, τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 και τις περιοχές όπου εφαρμόζεται η σχετική νομοθεσία για την προστασία της βιοποικιλότητας και τα κρίσιμα ενδιαιτήματα των ειδών.

1. Οι Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές (ΘΠΠ) συνιστούν το πιο γνωστό και αποτελεσματικό εργαλείο για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Απαιτείται, ωστόσο, μια αρκετά ευρύτερη προοπτική που θα περιλαμβάνει όχι μόνον τις ΘΠΠ, αλλά και όλες τις περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας για την αποτελεσματικότερη θαλάσσια διαχείριση.

2. Η χρήση χωρικών και χρονικών κανονιστικών ρυθμίσεων για συγκεκριμένες περιοχές και η προσεκτική διαχείριση της χωρικής κατανομής ανταγωνιστικών θαλάσσιων δραστηριοτήτων μπορεί να συμπληρώσουν σε μεγάλο βαθμό τα σχέδια διαχείρισης των ΘΠΠ με στόχο:

α) Να αποτελέσει έναν από τους βασικούς παράγοντες στην προσπάθεια για την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των υδάτων της ελληνικής επικράτειας,

β) να μεριμνήσει για την αποφυγή αρνητικών συνεπειών των θαλασσίων δραστηριοτήτων εντός οικοτόπων προτεραιότητας,

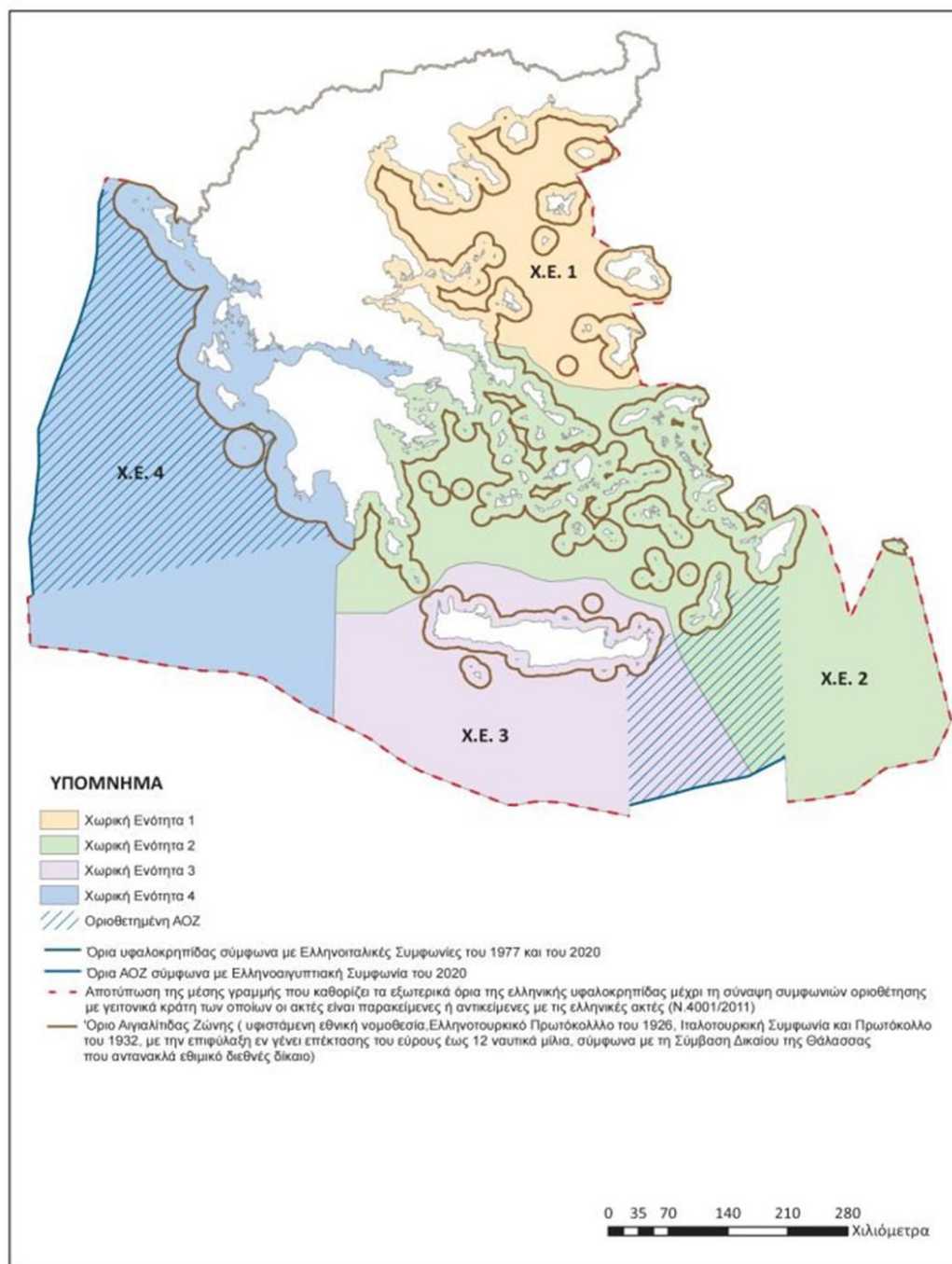
γ) να ελαχιστοποιήσει τις αρνητικές συνέπειες εντός περιοχών σημαντικής οικολογικής αξίας.

3. Στο πεδίο της λήψης αποφάσεων, προτεραιότητα δίνεται στις στρατηγικές αποφυγής των αρνητικών συνεπειών που σημαίνει χωροθέτηση δραστηριότητας σε περιοχή όπου η πίεση που θα δημιουργηθεί δεν θα έχει επίπτωση σε ευαίσθητα οικοσυστήματα. Η μέθοδος αυτή συνιστά την πλέον οικονομικά αποδοτική, μακροπρόθεσμη προσέγγιση, ελαχιστοποιεί ή εξαλείφει νομικούς κινδύνους και προσφέρει ένα σταθερό και ασφαλές επενδυτικό πλαίσιο.

4. Οι δραστηριότητες, μεταξύ άλλων, που αποτελούν πιέσεις για τις ΘΠΠ περιλαμβάνουν τις αποθέσεις επικίνδυνων ουσιών, τις απορρίψεις αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των μολυσμένων ιζημάτων από βυθοκόρηση, την υποθαλάσσια ηχορύπανση και τη γεωμορφολογική υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων, λόγω βυθοκόρησης και εξαγωγής άμμου και αμμοχάλικου.

5. Η διασφάλιση της συμβατότητας ανάμεσα στους στόχους προστασίας και την οικονομική ανάπτυξη μπορεί να καταδείξει ότι οι επιπτώσεις των οικονομικών δραστηριοτήτων μπορούν να αποφευχθούν ή να αμβλυνθούν επαρκώς μέσω στοχευμένων κανονισμών και ρυθμίσεων. Οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές συνήθως ανταγωνίζονται με πολλούς οικονομικούς τομείς για την εξεύρεση χώρου, ενώ θα μπορούσαν να επιτύχουν συνέργειες με ορισμένους από αυτούς. Η συμβατότητα των ΘΠΠ με τις θαλάσσιες δραστηριότητες μπορεί να διασφαλιστεί μόνο όταν εφαρμοστούν και λειτουργήσουν αποτελεσματικά στόχοι προστασίας, μέτρα και σχέδια διαχείρισης των ΘΠΠ, καθώς και όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία της θεσμικής τους προστασίας μέσω των προεδρικών διαταγμάτων».

ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Εικόνα 9: Οι τέσσερις Θαλάσσιες Χωρικές Ενότητες. Ο χάρτης προέρχεται από την ανακοίνωση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με τίτλο «Για πρώτη φορά στη χώρα Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός» και ημερομηνία 16 Απριλίου 2025.

Στους Ειδικότερους στόχους της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής για τον Θαλάσσιο Χώρο (ΕΧΣΘΧ) (άρθρο 3) αναφέρονται τα εξής:
«Β3. Θαλάσσια εξόρυξη υδρογονανθράκων

Η ΕΧΣΧΘ θεωρεί απαραίτητο, εφόσον υπάρξει ανάγκη χωροθέτησης εξόρυξης υδρογονανθράκων, χρήση που περιλαμβάνεται στον τομέα της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού του Αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ 2024), αυτή να λαμβάνει χώρα με τις ελάχιστες δυνατές επιπτώσεις για το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον [...].

Γ2. Προστασία θαλάσσιου τοπίου

1. Το θαλάσσιο τοπίο αποτελεί σημαντικό συστατικό της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς αλλά και κύριο αναπτυξιακό πόρο, συμβάλλοντας με καθοριστικό τρόπο στην τουριστική δραστηριότητα στον παράκτιο και νησιωτικό χώρο. Στο πλαίσιο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για την πρόσθετη αντιμετώπιση των πιέσεων του τοπίου των παράκτιων περιοχών από τις φυσικές διεργασίες και την έντονη κοινωνικοοικονομική

δραστηριότητα κρίνεται ότι πρέπει να υπάρξει μία διακριτή ενότητα για το θαλάσσιο τοπίο στον σχεδιασμό

των θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων, σε συσχέτιση με τον χερσαίο σχεδιασμό, για την προστασία και αξιοποίησή του.

2. Ειδικότερα, πρέπει να προβλεφθούν στοχευμένα μέτρα και δράσεις για την προστασία του θαλάσσιου τοπίου τόσο από τις φυσικές διεργασίες που σχετίζονται με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και την τρωτότητα του παράκτιου χώρου, όσο και για τις σχετικές ανθρωπογενείς κατασκευές στην ακτογραμμή και το θαλάσσιο τμήμα του παράκτιου χώρου και τις μεταβολές που αυτές δυνητικά επιφέρουν στα οικοσυστήματα. Σημαντική για τη χωροθέτηση τέτοιων κατασκευών ή πόντιση στοιχείων έναντι της διάβρωσης κρίνεται η εκπόνηση των αντίστοιχων ειδικών περιβαλλοντικών μελετών. Ειδικότερα, λαμβανομένων υπόψη των δυναμικών της αλληλεπίδρασης ξηράς - θάλασσας, στοχευμένα μέτρα και δράσεις για την πρόληψη - αντιστάθμιση των επιπτώσεων από αλλαγή χρήσεων στον παράκτιο χώρο ή ενδότερα στον χερσαίο χώρο θα πρέπει να προβλέπονται στο πλαίσιο προστασίας του θαλάσσιου τοπίου.

Γ3. Αποκατάσταση υποβαθμισμένων θαλάσσιων οικοσυστημάτων

1. Η Ελλάδα οφείλει να διασφαλίσει την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και να συνεχίσει να μεριμνά για την προστασία, τη διατήρηση και την αποτροπή της υποβάθμισής του. Η ΕΧΣΧΘ αποσκοπεί να εκπληρώσει, συμπληρωματικά προς το υφιστάμενο πλαίσιο διαχείρισης των υδατικών πόρων, μια συντονισμένη χωρική προσέγγιση του ζητήματος της προστασίας και αποκατάστασης των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, προκειμένου οι τοπικές κοινωνίες να απολαμβάνουν τα οφέλη υγείων και ανθεκτικών οικοσυστημάτων.

2. Η ΕΧΣΧΘ προτείνει την προστασία και αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, την επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης οικοτόπων και ειδών και τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων του ανθρώπου, σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας, έτσι ώστε η σημερινή και οι μελλοντικές γενιές να απολαμβάνουν και να οφελούνται από τη βιολογική ποικιλότητα και τη δυναμική ασφαλών, καθαρών, υγιών και παραγωγικών θαλασσών.

3. Είναι απαραίτητη η ρύθμιση της χωρικής διάστασης για την προστασία και αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού γενικών και ειδικών χωρικών μέτρων, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι τοπικές κοινωνίες θα κάνουν χρήση υγίων και παραγωγικών οικοσυστημάτων. Η προσέγγιση αυτή λαμβάνει υπόψη τις έννοιες της ικανοποιητικής κατάστασης

διατήρησης και της καλής οικολογικής κατάστασης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των οδηγιών για τα φυσικά ενδιαίτηματα και τα πτηνά, καθώς και της οδηγίας πλαισίου για τους υδάτινους πόρους. [...]

Δ. Η διασφάλιση της βιωσιμότητας του θαλάσσιου οικοσυστήματος

Η ΕΧΣΘΧ ενθαρρύνει δράσεις και μέτρα που έχουν ως στόχο την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης στον θαλάσσιο χώρο και την προώθηση της αειφόρου χρήσης των θαλάσσιων αγαθών και υπηρεσιών από τη σημερινή και τις μελλοντικές γενεές. Η ΕΧΣΘΧ ενθαρρύνει δράσεις για την πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων, την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης και την ενίσχυση της ανακύκλωσης, με απώτερο στόχο την καταπολέμηση της δημιουργίας θαλάσσιων απορριμμάτων. [...]

Δ2. Προστατευόμενα είδη

Η ΕΧΣΘΧ, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες που δημιουργούνται σε θαλάσσιες περιοχές, που φιλοξενούν προστατευόμενα είδη και παρουσιάζουν υψηλή βιοποικιλότητα, αποτρέπει στις θαλάσσιες αυτές περιοχές, που αποτελούν ενδιαίτηματα προστατευόμενης βιοποικιλότητας, τη χωροθέτηση θαλάσσιων δραστηριοτήτων [...].

Δ4. Θόρυβος

Η ΕΧΣΘΧ προτρέπει τη θέσπιση κανονιστικών διατάξεων που ρυθμίζουν τις δραστηριότητες, οι οποίες συνιστούν τις βασικές πηγές ανθρωπογενούς υποθαλάσσιου θορύβου:

- α) την αναζήτηση και εκμετάλλευση κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου,
- β) τα ενεργητικά ηχοβολιστικά συστήματα για μη στρατιωτικές χρήσεις
- και γ) τους σηματοδότες υποβρυχίων ηχοκυμάτων.

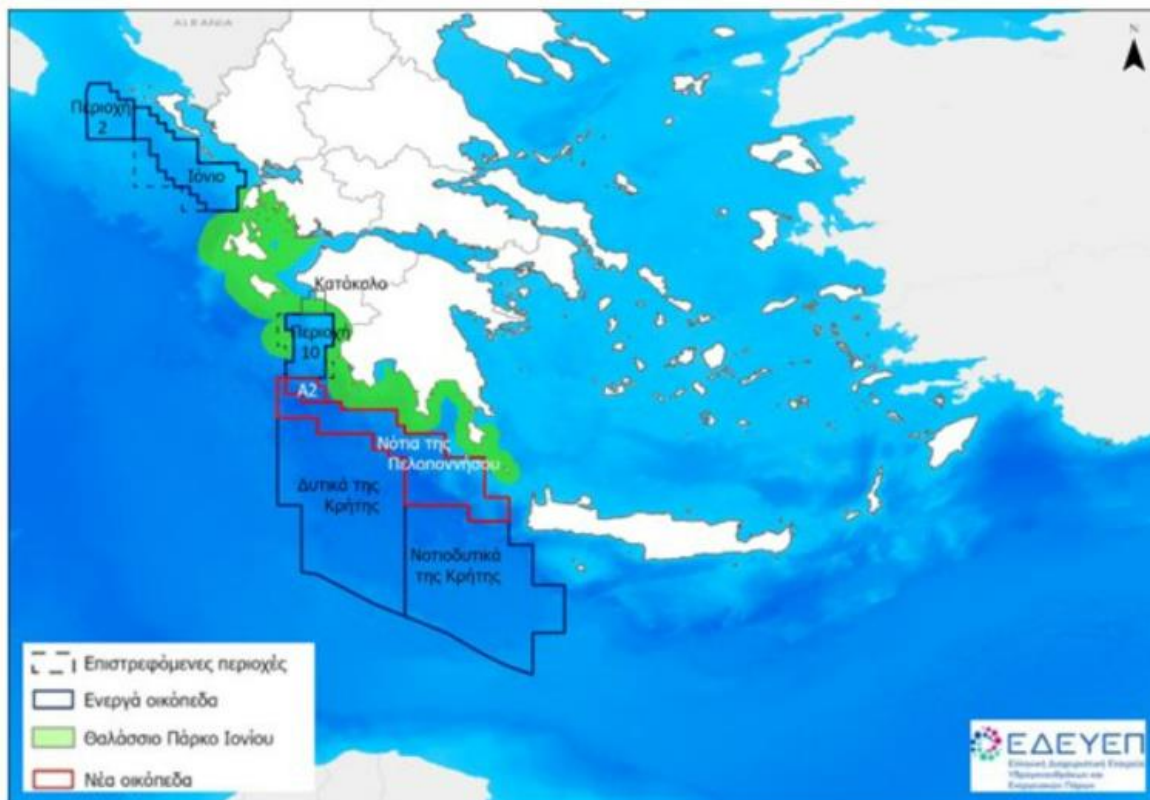
Από τις δραστηριότητες αυτές πρέπει να εξαιρεθούν των ρυθμίσεων οι στρατιωτικές δραστηριότητες. Απαιτείται η ανάπτυξη διατομεακής συνεργασίας μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων και ερευνητικών, ακαδημαϊκών και άλλων φορέων, με σκοπό τη συντονισμένη διαχείριση του υποθαλάσσιου θορύβου, τη διερεύνηση των πεδίων στα οποία απαιτείται περισσότερη γνώση και την προετοιμασία εφαρμογής των προαναφερόμενων μέτρων».

3.5) Ως προς την ίδρυση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ιονίου, στην από 20.1.2025 ανακοίνωση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας αναφέρεται ότι «...απελευθερώνονται ήδη αδειοδοτημένες θαλάσσιες περιοχές έρευνας υδρογονανθράκων στο Ιόνιο Πέλαγος, οι οποίες θα διευρύνουν χωρικά και θα καταστήσουν συνεχές το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο του Ιονίου, για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων του. Η σχετική μελέτη, η οποία πλησιάζει στην ολοκλήρωσή της, αφορά στον θαλάσσιο χώρο που ξεκινά από τα Αντικύθηρα, καλύπτοντας μια συνεχή θαλάσσια ζώνη κατά μήκος των νότιων και δυτικών ακτών της Πελοποννήσου, έως τις Ζάκυνθο, Κεφαλονιά, Ιθάκη και Λευκάδα και περιλαμβάνει τις περιβαλλοντικά σημαντικές νήσους των Στροφάδων. Για την απελευθέρωση των αποσπασθέντων τμημάτων έχει ήδη υπάρξει συμφωνία με τη μισθώτρια εταιρεία. Δεύτερον, σε συνεργασία με την ανάδοχο εταιρεία η παραχώρηση «Κατάκολο» που αφορά σε μικρό κοίτασμα πετρελαίου κοντά στη δυτική ακτή της Πελοποννήσου πρόκειται να απελευθερωθεί και να συμπεριληφθεί στο νέο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο» (Εικόνα 10).

Έχει υπογραφεί Σύμβαση για την ανάθεση υπηρεσιών «Κατάρτιση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) για το Θαλάσσιο Πάρκο του Ιονίου» μεταξύ του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ) και του

οικονομικού φορέα Ένωση - "ECOSUSTAIN O.E." - "NERCO-N.ΧΛΥΚΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Α.Ε.Μ. για την (24SYMV015701988 2024-11-04 και τροποποίηση 24SYMV015779602 2024-11-15).

Στο Πάρκο δεν συμπεριλαμβάνονται προστατευόμενες περιοχές της ΠΕ Χανίων.

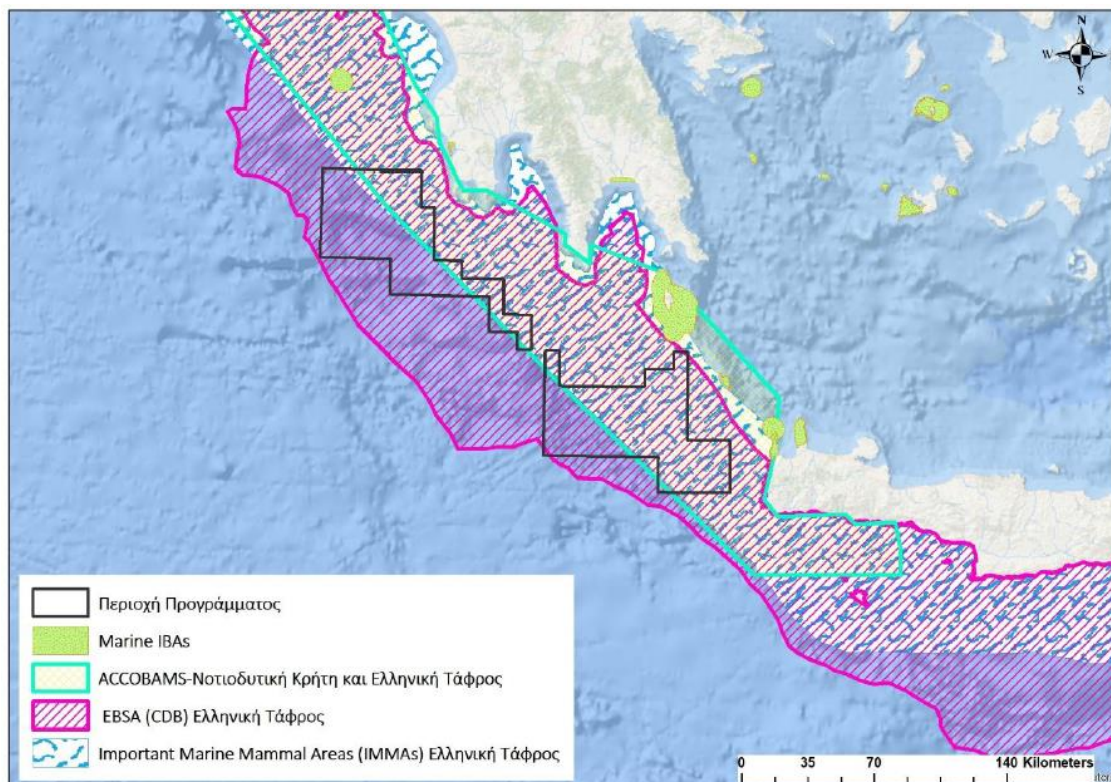
Εικόνα 10. Χάρτης με την περιοχή του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ιονίου, τις «επιστρεφόμενες περιοχές» και τις περιοχές Προγραμμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων («οικόπεδα»). Ο χάρτης συμπεριλαμβάνεται στην από 20.1.2025 ανακοίνωση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

3.6) Λοιπές φυσικές - οικολογικά ευαίσθητες περιοχές

Η περιοχή τους Προγράμματος βρίσκεται εντός ακόλουθων περιοχών που έχουν καθοριστεί δυνάμει Συμβάσεων και Πρωτοβουλιών (Εικόνα 11):

- Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (CBD) - EBSA Ελληνική Τάφρος.
- Συμφωνία για τη Διατήρηση των Κητωδών της Μαύρης Θάλασσας, της Μεσογείου και της Συγκείμενης Ζώνης του Ατλαντικού (ACCOBAMS) - Νοτιοδυτική Κρήτη και Ελληνική Τάφρος.
- Σημαντικές Περιοχές για τα Θαλάσσια Θηλαστικά - (Important Marine Mammal Areas – IMMAs): ΣΠΠΘ / IMMA Ελληνική Τάφρος.

Τέλος, η περιοχή του Προγράμματος γειτνιάζει με τη Θαλάσσια Σημαντική Περιοχές για τα Πουλιά και τη Βιοποικιλότητα (Marine IBAs) GR129 Νήσος Κύθηρα.

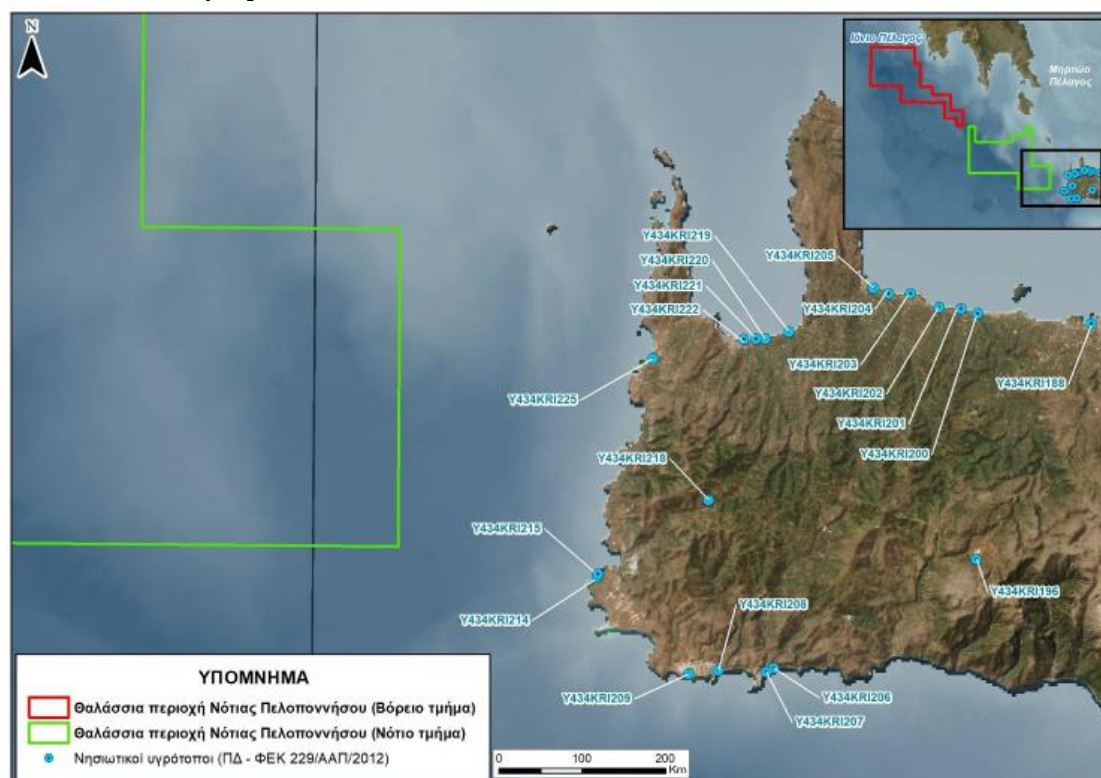

Εικόνα 11. Θαλάσσιες περιοχές που προστατεύονται δυνάμει διεθνών Συμβάσεων ή διεθνών πρωτοβουλιών.

3.7) Οι πλησιέστεροι μικροί νησιωτικοί υγρότοποι της Κρήτης στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος», που προστατεύονται από το Προεδρικό Διάταγμα του 2012 (ΦΕΚ ΑΑΠ 229/19.06.2012) «Έγκριση καταλόγου μικρών νησιωτικών υγροτόπων και καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία και ανάδειξη των μικρών παράκτιων υγροτόπων που περιλαμβάνονται σε αυτόν» είναι η Άσπρη Λίμνη, το Εποχικό τέλμα Φαλάσαρνας, η Λίμνη και το Λιβάδι Κουντούρας (Πίνακας 1 και Εικόνα 12 από τη ΣΜΠΕ).

Κωδικός	Ονομασία	Τύπος	Έκταση (εκτάρια)	Ελάχιστη απόσταση από θαλάσσιες περιοχές (χλμ)
Y434KRI206	Εκβολή ρύακα Αζογυριανού	Εκβολή	1,00	34,6
Y434KRI214	Άσπρη Λίμνη	Λιμνοθάλασσα	1,93	17,6
Y434KRI203	Εκβολή και έλος Ταυρωνίτη	Σύστημα υγροτόπων	5,60	44,8
Y434KRI202	Εκβολή ρύακα Σφακορύακο	Εκβολή	1,34	47,3
Y434KRI196	Εποχιακό τέλμα Ομαλού Χανίων	Εποχιακό τέλμα γλυκού νερού	0,79	50,7
Y434KRI200	Εκβολή Πλατανιά (Ιάρδανος ποταμός)	Εκβολή	7,06	50,6
Y434KRI201	Εκβολή παραλίας Γερανίου	Εκβολή	1,37	49,2
Y434KRI204	Εκβολή παραλίας Ραπανιανών	Εκβολή	1,17	42,9
Y434KRI205	Εκβολή ρύακα Σπηλιανού	Εκβολή	1,13	41,5
Y434KRI207	Εκβολή ποταμού Κακοδικιανού	Εκβολή	0,69	34,1
Y434KRI208	Εκβολή Πελεκανιώτικου ποταμού	Εκβολή	0,90	30,0
Y434KRI209	Λιβάδι Κουντούρας	Σύστημα υγροτόπων	4,09	27,8
Y434KRI218	Λίμνη	Μόνιμο τέλμα γλυκού νερού	0,54	27,2
Y434KRI219	Εκβολή ρέματος Αράπη	Εκβολή	0,69	34,2
Y434KRI220	Εκβολή ρέματος Βαθύρεμα	Εκβολή	2,88	32,1
Y434KRI221	Εκβολή ρέματος Μηλιά	Εκβολή	0,70	31,3
Y434KRI222	Εκβολή ρέματος Καμαριανού	Εκβολή	1,07	30,2
Y434KRI225	Φαλάσαρνα	Εποχιακό τέλμα γλυκού νερού	2,33	22,2

Πίνακας 1: Οι πλησιέστεροι προστατευόμενοι μικροί νησιωτικοί υγρότοποι στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος».

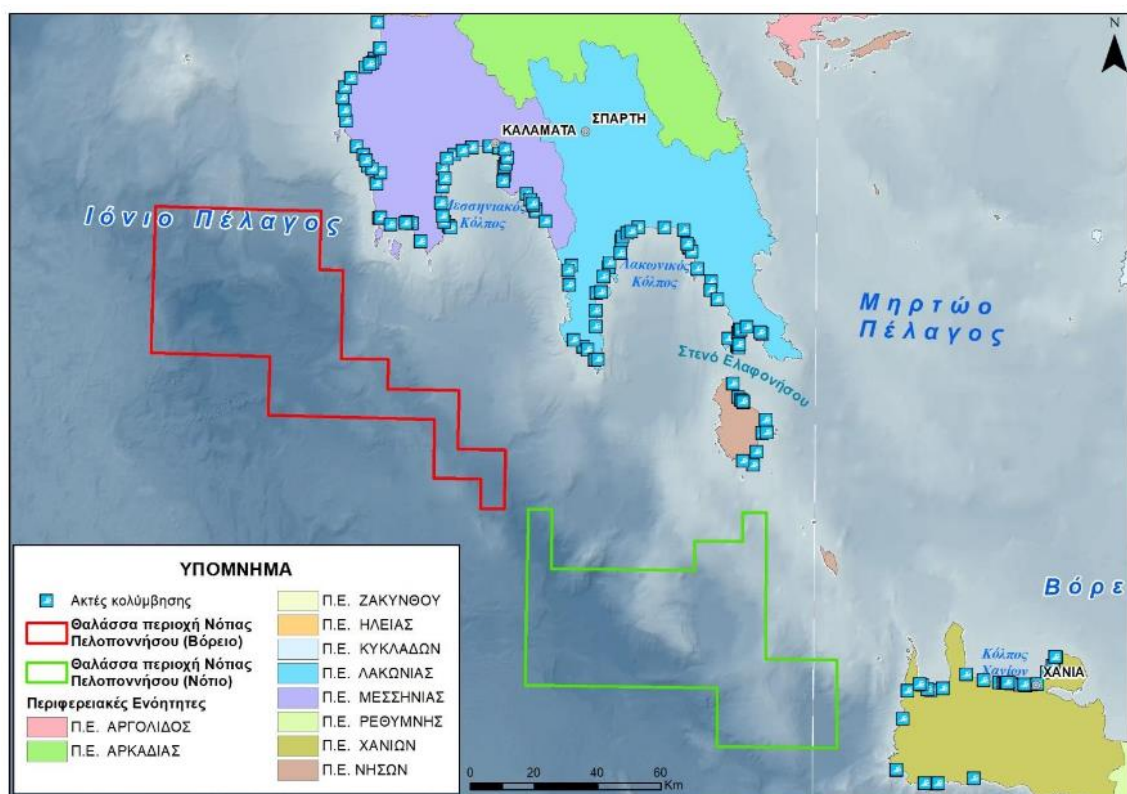

Εικόνα 12: Οι θέσεις των πλησιέστερων μικρών νησιωτικών υγροτόπων της Κρήτης στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος».

3.8) Στην «Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Κρήτης» υπ' αριθμ. 42284/13.10.2017 (ΦΕΚ 260/ΤΑΑΠ/8-11-2017) «ορίζονται ως παράκτιες ζώνες ήπιας οικιστικής/ τουριστικής ανάπτυξης, ποιοτικής/ περιβαλλοντικής αναβάθμισης και προστασίας/ ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων οι ζώνες της ανατολικής και της δυτικής ακτής του νησιού, καθώς και η ζώνη στην ευρύτερη περιοχή της Σούγιας Χανίων, διότι διαθέτουν προϋποθέσεις ανάδειξης του τοπίου και των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων» (άρθρο 12 και Χάρτης Π.2^α – Χωροταξική Οργάνωση της Περιφέρειας Κρήτης: Παράκτιες περιοχές ήπιας τουριστικής / οικιστικής ανάπτυξης και ποιοτικής περιβαλλοντικής αναβάθμισης).

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 2 – “Χωροταξική ένταξη της Κρήτης στα ευρύτερα χωρικά σύνολα”, «Λαμβάνονται ουσιαστικές μέριμνες για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαφύλαξη της εδαφικής συνοχής, σε εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών και σε συνεργασία με τον νέο ευρωπαϊκό θεσμό της μακροπεριφέρειας Αδριατικής - Ιονίων Νήσων, στο πλαίσιο και της προώθησης της εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στο Ιόνιο και στα νότια της Κρήτης».

3.9) Στην Εικόνα 13 παρουσιάζονται οι περιοχές νερών κολύμβησης (ΠΝΚ), που περιλαμβάνονται στο Μητρώο Ταυτοτήτων Υδάτων Κολύμβησης και εντοπίζονται στην παράκτια ζώνη του χερσαίου τμήματος της περιοχής μελέτης, πέριξ των θαλάσσιων περιοχών «Νότια Πελοπόννησος (Βόρειο και Νότιο τμήμα)».

Εικόνα 13. Οι εγγύτερες στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος» περιοχές νερών κολύμβησης (ΠΝΚ).

3.10) Στις θαλάσσιες περιοχές εφαρμογής του εξεταζόμενου στην παρούσα Προγράμματος, δεν εντοπίζονται περιοχές ανάπτυξης υδατοκαλλιέργειών, σύμφωνα με το «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ) για τις Υδατοκαλλιέργειες» εγκρίθηκε με την ΚΥΑ 31722/04.11.2011 (ΦΕΚ 2505/Β/2011).

3.11) Εντός των ορίων των θαλάσσιων περιοχών μελέτης «Νότια Πελοπόννησος», διέρχεται πλήθος υποβρύχιων τηλεπικοινωνιακών καλωδίων, που συνδέουν τόσο διάφορες περιοχές της Ελλάδας, όσο και την Ελλάδα με τις υπόλοιπες χώρες. Η όδευση του προγραμματιζόμενου υποθαλάσσιου αγωγού φυσικού αερίου Eastern Mediterranean Pipeline (EastMed) με στόχο την απευθείας μεταφορά φυσικού αερίου από τα κοιτάσματα της Λεβαντίνης στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Φυσικού Αερίου, μέσω της Ελλάδας βρίσκεται εκτός των υπό μελέτη θαλασσίων οικοπέδων. Από τον θαλάσσιο χώρο της περιοχής ανάπτυξης του εξεταζόμενου Προγράμματος διέρχονται διάδρομοι διέλευσης πλοίων με σημαντική πυκνότητα διελεύσεων.

4. Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη ΣΜΠΕ

4.1) Προκαταρκτική Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για τις πλησιέστερες Προστατευόμενες Περιοχές NATURA 2000 (Παράρτημα Ι της ΣΜΠΕ):

Έχει προκαταρκτικό χαρακτήρα και εξετάζει τις δυνητικές επιπτώσεις από τα επιμέρους στοιχεία του Προγράμματος στην ακεραιότητα των περιοχών Natura 2000 και στους στόχους διατήρησής τους. Η καταγραφή και ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος στις Περιοχές NATURA 2000 στηρίχτηκε σε βιβλιογραφικά δεδομένα και βάσεις δεδομένων.

Οι κύριες επιπτώσεις που αναφέρονται είναι οι εξής:

1. Όχληση λόγω θορύβου
2. Όχληση λόγω μεταφοράς υλικών
3. Φωτορύπανση
4. Θαλάσσια ρύπανση
5. Ατυχηματική ρύπανση

Η Προκαταρκτική Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, συναξιολογώντας τα στοιχεία από τη βιβλιογραφική έρευνα και λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση των οικολογικών χαρακτηριστικών των Περιοχών Natura 2000 και τις τεχνικές απαιτήσεις του Προγράμματος, εκτιμά ότι η υλοποίηση του προτεινόμενου προγράμματος δεν αναμένεται να:

- Προκαλέσει καθυστέρηση ή να διακόψει την πρόοδο επίτευξης των στόχων διατήρησης των Περιοχών Natura 2000.
- Μειώσει το μέγεθος του πληθυσμού των προστατευόμενων ειδών ή να επηρεάσει τον βαθμό διατήρησης των βιοτόπων τους ή να τους κατακερματίσει ή να επηρεάσει την ισορροπία μεταξύ των ειδών ή να επηρεάσει τον βαθμό απομόνωσής τους.
- Προξενήσει αλλαγές σε ζωτικής σημασίας παραμέτρους (π.χ. ανάγλυφο, υδατικό επιφανειακό δίκτυο), οι οποίες συμβάλλουν στο πώς λειτουργούν οι οικείες περιοχές Natura 2000.
- Αλληλεπιδράσει με αναμενόμενες φυσικές αλλαγές.

Με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων για την πρόληψη/ελαχιστοποίηση των πιθανών επιπτώσεων που λαμβάνονται στη ΣΜΠΕ, εκτιμήθηκε ότι από την υλοποίηση και λειτουργία του προτεινόμενου

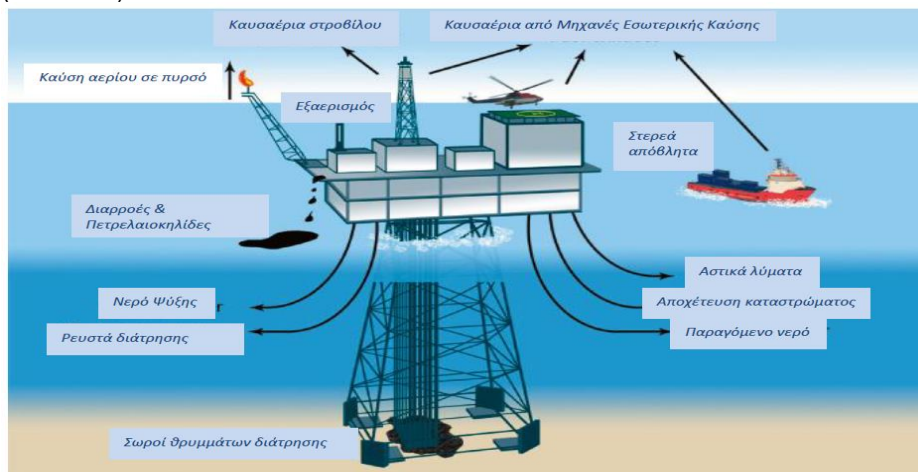
προγράμματος δεν θα προκύψουν αξιόλογες επιπτώσεις στα προστατευόμενα είδη, καθώς και στις οικολογικές λειτουργίες που επιτελούν όσον αφορά στην οικολογική ακεραιότητα των περιοχών και τον ρόλο που διαδραματίζουν οι προστατευόμενες περιοχές ως προς τη συνοχή του δικτύου Natura 2000. Ως εκ τούτου δεν προτείνει μέτρα αντιμετώπισης στα πλαίσια της Προκαταρκτικής ΕΟΑ, μιας και εκτιμά πως αυτά που αναγράφονται στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ διασφαλίζουν την προστασία του προστατευτέου αντικείμενου των υπό μελέτη περιοχών Natura 2000. Επίσης, δεν προτείνει αντισταθμιστικά μέτρα, καθώς από την ανάλυση που προηγήθηκε, προκύπτει ότι το υπό μελέτη Πρόγραμμα, μετά τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την εφαρμογή του δεν παραβλάπεται η ακεραιότητα των περιοχών NATURA 2000 και οι στόχοι διατήρησής τους σύμφωνα με τη Παραγρ. 4 του Αρθρ. 10 του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/2011). Τέλος δεν προτείνει την εφαρμογή προγράμματος παρακολούθησης στα πλαίσια της προκαταρκτικής ΕΟΑ πέραν από αυτό που ορίζεται στη ΣΜΠΕ.

4.2) Εκτίμηση και αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων:

Στη ΣΜΠΕ (Κεφάλαιο 7) και στο Παράρτημα ΙΙ αυτής αναλύονται οι κίνδυνοι και τα συνήθη διαχειριστικά μέτρα ανά εργασία που απαιτείται για την υλοποίηση του Προγράμματος. Από την εφαρμογή του προτεινόμενου Προγράμματος αναμένονται μικτές περιβαλλοντικές μεταβολές και η υλοποίησή του συνδέεται με σημαντικές περιβαλλοντικές προκλήσεις. Οι μεγαλύτερες περιβαλλοντικές προκλήσεις που αναδύονται από την υλοποίηση του Προγράμματος σχετίζονται με:

- τον υποθαλάσσιο θόρυβο ο οποίος ενδέχεται να επηρεάσει κυρίως τα κητώδη είδη και είναι δυσκολότερα διαχειρίσιμος από τον θόρυβο από ένα αντίστοιχο χερσαίο Πρόγραμμα.
- τη μεταφορά, την ασφαλή αποθήκευση και διάθεση ουσιών που θα χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση του Προγράμματος λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών της περιοχής του Προγράμματος, όπως είναι τα μεγάλα θαλάσσια βάθη
- τη διαχείριση των παραγόμενων υγρών και στερεών αποβλήτων
- τον περιορισμό των εκπομπών αέριων ρύπων
- την αποφυγή της ατυχηματικής ρύπανσης

(Εικόνα 14).

Εικόνα 14. Ρύποι και κύρια ρεύματα αποβλήτων που παράγονται κατά τη διάρκεια της παράκτιας παραγωγής υδρογονανθράκων.

4.3) Καταγραφές πεδίου και περιβαλλοντική παρακολούθηση στις θαλάσσιες περιοχές Δυτικά και Νοτιοδυτικά της Κρήτης

4.3.1) Περιβαλλοντική παρακολούθηση σκάφους MV Sanco Swift-PGS

Κατά το χρονικό διάστημα από 22/10/2022 έως 18/02/2023 έλαβε χώρα περιβαλλοντική παρακολούθηση στη διάρκεια γεωφυσικής έρευνας (2D) σε δύο θαλάσσια οικόπεδα δυτικά και νοτιοδυτικά της Κρήτη, κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν σεισμικές δονήσεις από το σκάφος MV Sanco Swift της PGS. Η συνολική απόσταση που καλύφτηκε ήταν ίση με 1.507,5 χλμ ενώ τα βάθη κυμαίνονταν μεταξύ 1.519 και 4.893 μέτρων. Αντικείμενο της εν λόγω ερευνητικής αποστολής ήταν η παρακολούθηση της θαλάσσιας πανίδας και η ταυτόχρονη προσπάθεια μετριασμού των επιπτώσεων της ηχητικής όχλησης σε αυτήν, έπειτα από παρέμβαση καταρτισμένης επιστημονικής ομάδας (Marine Mammal Mitigation Team - MMMT), η οποία τηρούσε τις κατευθυντήριες γραμμές για τον μετριασμό των επιπτώσεων στα θαλάσσια θηλαστικά που έχουν εγκριθεί από την Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων Α.Ε.

4.3.2) Περιβαλλοντική παρακολούθηση σκάφους Ramform Hyperion-PGS

Κατά το χρονικό διάστημα από 01/03/2024 έως 16/03/2024 έλαβε χώρα περιβαλλοντική παρακολούθηση στη διάρκεια γεωφυσικής έρευνας (3D) σε ένα θαλάσσιο τμήμα νοτιοδυτικά της Κρήτης, κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν σεισμικές δονήσεις από το σκάφος Ramform Hyperion της PGS. Η συνολική επιφάνεια που καλύφτηκε ήταν ίση με 863,16 1507,5 τ. χλμ ενώ τα βάθη κυμαίνονταν μεταξύ 2.500 και 3.000 μέτρων. Αντικείμενο της εν λόγω ερευνητικής αποστολής ήταν η παρακολούθηση της θαλάσσιας πανίδας και η ταυτόχρονη προσπάθεια μετριασμού των επιπτώσεων της ηχητικής όχλησης σε αυτήν, έπειτα από παρέμβαση καταρτισμένης επιστημονικής ομάδας (Marine Mammal Mitigation Team - MMMT), η οποία τηρούσε τις κατευθυντήριες γραμμές για τον μετριασμό των επιπτώσεων στα θαλάσσια θηλαστικά που έχουν εγκριθεί από την Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων Α.Ε. Τα αποτελέσματα των καταγραφών παρουσιάζονται στη ΣΜΠΕ στις σελίδες 421 και εξής.

4.3.3) Έργο του ΕΛΚΕΘΕ για την καταγραφή υποθαλάσσιου θορύβου από τις σεισμικές έρευνες 2D στα θαλάσσια οικόπεδα Δυτικά και Νοτιοδυτικά της Κρήτης, του ΕΛΚΕΘΕ.

Με το ισχύον Πρόγραμμα Παρακολούθησης για τη συνεχή εκτίμηση της περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων, προβλέπονται πέντε θέσεις μέτρησης του υποθαλάσσιου θορύβου όπως εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα. Πλησιέστερος στην περιοχή μελέτης είναι ο σταθμός με α/α 1, η θέση του οποίου σημειώνεται στην Εικόνα 15. (Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης είναι βάσει της ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔΥΠ/661/5/2022, ΦΕΚ 325/Β/1-2-2022 «Επικαιροποίηση των Προγραμμάτων Παρακολούθησης για τη συνεχή εκτίμηση της περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων σύμφωνα με τον ν. 3983/2011 (Α' 144). Αντικατάσταση της υπ' αρ. 126635/2016 (Β' 3799) υπουργικής απόφασης»).

Ο σκοπός του Έργου «Μελέτη υποθαλάσσιου θορύβου από τις σεισμικές έρευνες 2D στα θαλάσσια οικόπεδα Δυτικά και Νοτιοδυτικά της Κρήτης» (ΕΛΚΕΘΕ, Ιούνιος 2023) ήταν η συμμόρφωση με το Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης για τις περιοχές Έρευνας και Εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων «Δυτικά και Νοτιοδυτικά της Κρήτης», καθώς και η τήρηση των περιβαλλοντικών προτύπων που έχουν

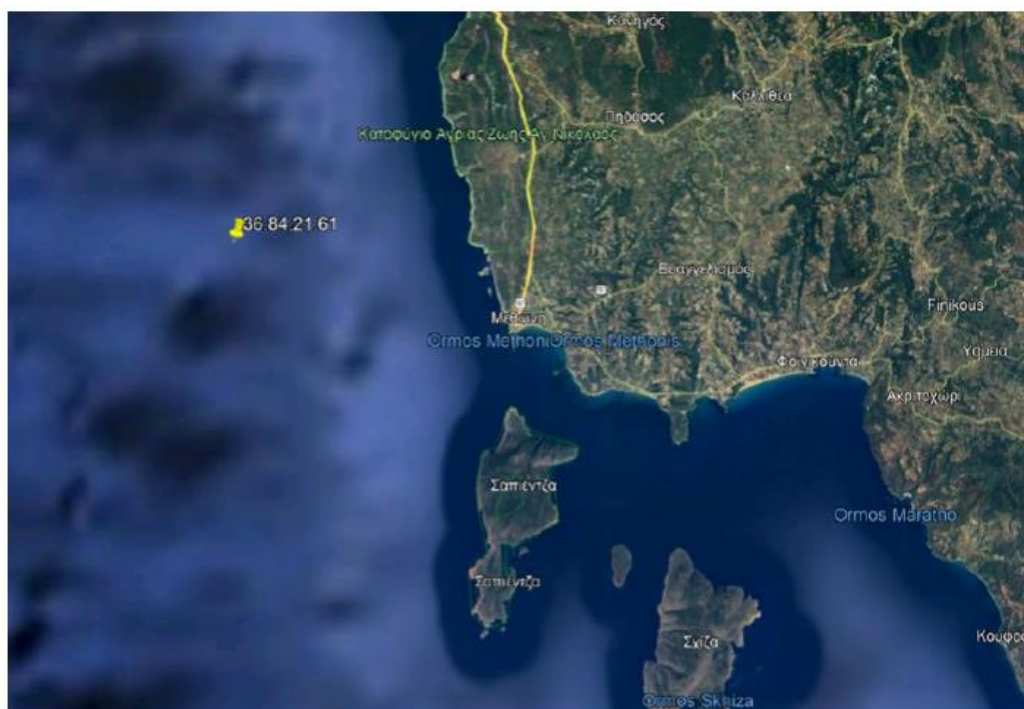
εφαρμοστεί σε προηγούμενες σεισμικές έρευνες στην Ελλάδα. Αυτές οι περιβαλλοντικές έρευνες διεξήχθησαν συμπληρωματικά με τις Παρατηρήσεις Θαλάσσιων Θηλαστικών και με την Παθητική Ακουστική Παρακολούθηση που διεξήχθησαν με το πλοίο των σεισμικών ερευνών.

Το Έργο αποτελείται από τέσσερα υποέργα:

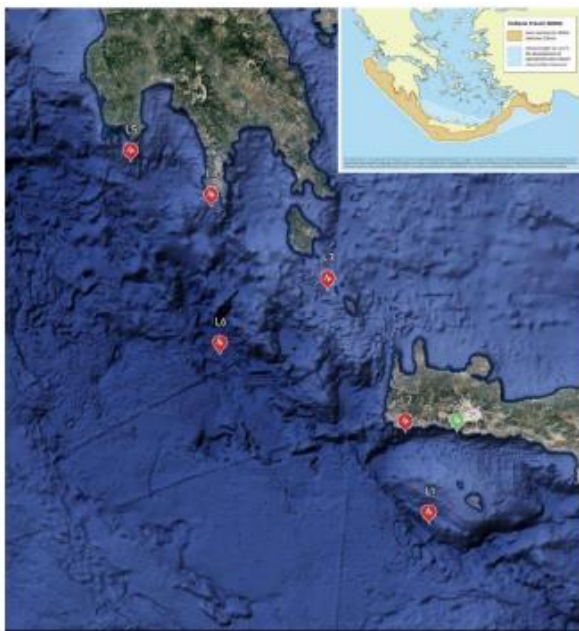
- Παρακολούθηση Σεισμικού Θορύβου (Α)
- Παρακολούθηση Ατμοσφαιρικού Θορύβου (Β)
- Επαλήθευση της Ζώνης Αποκλεισμού (Γ)
- Έρευνες για τον εντοπισμό Θαλάσσιων Θηλαστικών και Θαλάσσιων Χελωνών (Δ)

Το πρώτο υποέργο έχει ως σκοπό την παρακολούθηση των επιπέδων θορύβου που προκύπτουν από το ηχοβολιστικό των σεισμικών ερευνών σε συγκεκριμένες προκαθορισμένες θέσεις, οι οποίες έχουν κριθεί ως αντιπροσωπευτικές, λαμβάνοντας υπόψιν την πιθανότητα παρουσίας θαλάσσιων θηλαστικών στην περιοχή, και αξιολογώντας τις πιθανές επιπτώσεις στη βιοπικιοιλότητα των θαλάσσιων θηλαστικών στην υπό μελέτη περιοχή.

Οι μετρήσεις που παρατίθενται στη ΣΜΠΕ έγιναν από το προσωπικό του ΕΛΚΕΘΕ, σε τρεις αποστολές, σε έξι προκαθορισμένες θέσεις. Επίσης, επιπλέον δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν από σταθμό μέτρησης σταθερού σημείου Νότια της Κρήτης (Εικόνα 16). Η υπό παρακολούθηση περιοχή καλύπτει ένα σημαντικό τμήμα της σημαντικής περιοχής για θαλάσσια θηλαστικά (IMMA) της ελληνικής τάφρου, η οποία έχει προταθεί διεθνώς ως περιοχή υψηλής προστασίας κυρίως διότι αποτελεί τον πυρήνα της διασποράς του Απειλούμενου Μεσογειακού είδους της φάλαινας (*Physeter macrocephalus*) αλλά και άλλων ειδών.

Εικόνα 15. Πλησιέστερη στην περιοχή μελέτης θέση μέτρησης του υποθαλάσσιου θορύβου.

Εικόνα 16. Οι επτά θέσεις του Προγράμματος Παρακολούθησης Σεισμικού Θορύβου, με πράσινο χρώμα είναι σταθερός σταθμός μέτρησης υποθαλάσσιου θορύβου.

Η πρώτη αποστολή έγινε από πλοίο AEGEO κατά το χρονικό διάστημα 11 – 23 Δεκεμβρίου 2023. Η δεύτερη αποστολή έγινε από το σκάφος PHILIA κατά την περίοδο 11 – 17 Ιανουαρίου 2023. Η τρίτη αποστολή έγινε από το σκάφος POSEIDON κατά τη χρονική περίοδο 29 Ιανουαρίου – 4 Φεβρουαρίου 2023. Όλα τα δεδομένα ελήφθησαν υπό μορφή ψηφιακών αρχείων ήχου (.wav) και έχουν διάρκεια 6min έκαστο.

Συνολικά αναλύθηκαν 428 αρχεία ήχου. Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ, το αποτέλεσμα από την ανάλυση των αρχείων ήχου αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι ο πιθανός κίνδυνος πρόκλησης συμπεριφορικών αλλαγών στα θαλάσσια είδη είναι αμελητέος (σελ. 655-656).

4.3.4) Επιπτώσεις με βάση το έργο Παρακολούθησης σεισμικού και ατμοσφαιρικού θορύβου, Θαλάσσια οικόπεδα της Κρήτης, Απρίλιος 2024, Πανεπιστημίου Πατρών

Ο στόχος της ακουστικής έρευνας ήταν:

- α) να προσδιοριστούν τα επίπεδα θορύβου από το ηχοβολιστικό όργανο των σεισμικών ερευνών σε μικρές (<3km) και σε μεγάλες αποστάσεις (3-80km)
- β) η σύγκριση των μετρήσεων με τις αντίστοιχες του ατμοσφαιρικού θορύβου του φυσικού θαλάσσιου τοπίου
- γ) ο προσδιορισμός του επιπέδου όχλησης των θαλάσσιων ειδών. Το Έργο οργανώθηκε και πραγματοποιήθηκε από το Εργαστήριο Ωκεανογραφίας του Τμήματος Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, σε συνεργασία με την εταιρεία PGS AS.

Οι εργασίες πεδίου πραγματοποιήθηκαν κατά το διάστημα από 5 Μαΐου έως 13 Μαΐου 2024, στο οικόπεδο της Κρήτης, 30 nm Νοτιοδυτικά της Κρήτης. Τα δεδομένα θορύβου καταγράφηκαν μεταξύ 8 Μαΐου και 11 Μαΐου, και αποτελούνται από 43 ώρες καταγραφών υποθαλάσσιου θορύβου από οκτώ διαφορετικούς σταθμούς που τοποθετήθηκαν σε τρεις θέσεις.

Η επεξεργασία δεδομένων παρέχει α) μια ποσοτική αξιολόγηση του σεισμικού θορύβου σε απόσταση από την πηγή

β) μια σύγκριση με τον ατμοσφαιρικό θόρυβο

γ) την αξιολόγηση των επιπτώσεων σε θαλάσσια θηλαστικά εξαιτίας των ακουστικών διαταραχών που ενδέχεται να προκαλούνται.

4.3.5) Μείωση επιδράσεων κατά τις σεισμικές έρευνες

Τα παρακάτω μέτρα αναφέρονται στη ΣΜΠΕ (σελ. 664 και εξής) και έχουν προκύψει λαμβάνοντας υπόψη τους όρους και περιορισμούς που έχουν θέσει οι ACCOBAMS και JNCC (Joint Nature Conservation Committee), αλλά και άλλες αξιόπιστες βιβλιογραφικές πηγές (π.χ. Castellote *et al.* 2007³). Οι βασικότερες πρακτικές που προτείνονται από την εν λόγω βιβλιογραφία, για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μείωση της ακουστικής όχλησης των σεισμικών ερευνών για τα θαλάσσια θηλαστικά, με σειρά μειούμενης σπουδαιότητας:

- **Περιφερειακοί περιορισμοί:** Οι άδειες για θαλάσσιες σεισμικές έρευνες πρέπει να απαγορεύουν ή να αποθαρρύνουν δραστηριότητες όπου υπάρχουν θαλάσσια θηλαστικά, με έμφαση σε ευαίσθητα ή απειλούμενα είδη στα κρίσιμα ενδιαιτήματά τους (τόποι διατροφής, αναπαραγωγής και γέννησης). Η αποθάρρυνση περιλαμβάνει αυξημένους επιχειρησιακούς περιορισμούς όταν εξακριβώνεται πως υπάρχουν θαλάσσια θηλαστικά παρόντα. Οι σεισμικές έρευνες μπορούν να επαναπροσανατολίζονται ή να περιορίζονται γύρω από τις κρίσιμες περιοχές, ενώ επιπλέον αυτά τα μέτρα θα χρησιμοποιούνται συχνά σε συνδυασμό με εποχιακούς περιορισμούς. Στις περιοχές που συχνάζουν τα θαλάσσια θηλαστικά αυξημένου ενδιαφέροντος, οι άδειες μπορούν να απαγορεύουν ταυτόχρονες σεισμικές έρευνες από περισσότερα από ένα πλεούμενα επιθεώρησης. Σε γενικές γραμμές, προτείνεται μια σημαντική ζώνη απομόνωσης (buffer area) 20 στρεμμάτων, γύρω από τους χώρους αναπαραγωγής και ωοτοκίας.

- **Εποχιακοί περιορισμοί:** Οι σεισμικές έρευνες σε κρίσιμα ενδιαιτήματα εποχιακών θαλάσσιων θηλαστικών (τόποι διατροφής, αναπαραγωγής και ωοτοκίας καθώς και μέρη μεταναστευτικών διαδρομών), με έμφαση σε ευαίσθητα ή απειλούμενα είδη, θα πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να είναι εκτός φάσης με την παρουσία φαλαινών. Σε καταστάσεις όπου η μετατόπιση θαλάσσιων θηλαστικών συμβαίνει σε κρίσιμο βιότοπο, πρέπει να σταματήσουν οι σεισμικές έρευνες.

- **Συλλογή πληροφορίας:** Οι υπεύθυνοι του έργου οφείλουν να συγκεντρώνουν συνεχώς πληροφορίες σχετικά με την κατανομή των θαλάσσιων θηλαστικών και την εποχικότητά τους μέσω της διαθέσιμης επιστημονικής βιβλιογραφίας και μέσω της επικοινωνίας με τους τοπικούς και εθνικούς φορείς, πριν σχεδιάσουν οριστικά το χρονοδιάγραμμα για την έρευνα.

- **Σχεδιασμός έρευνας:** Κατά τη διάρκεια της φάσης σχεδιασμού, οι εργολάβοι θα πρέπει να αποφεύγουν τη γεωγραφική έρευνα που επικαλύπτεται με προηγούμενες πραγματοποιηθείσες έρευνες και θα πρέπει να εξαλείφουν αποτελεσματικά ταυτόχρονες σεισμικές δραστηριότητες στην ίδια γενική περιοχή. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να προσαρμόζει την αλληλουχία των σεισμικών γραμμών ώστε να λαμβάνονται υπόψη τυχόν προβλέψιμες μετακινήσεις θαλάσσιων θηλαστικών και άλλων θαλάσσιων ειδών πανίδας (ιχθύες και θαλάσσιες χελώνες).

³ Castellote, Manuel (2007) 'General Review of Protocols and Guidelines for Minimizing Acoustic Disturbance to Marine Mammals from Seismic Surveys', *Journal of International Wildlife Law & Policy*, 10:3, 273 - 288.

Ο σχεδιασμός θα πρέπει να προσαρμόζεται έτσι ώστε ο προσανατολισμός των γραμμών ηχοβολισμού να μην συντρέχει με μεταναστευτικά μονοπάτια, προκειμένου να μειώνεται η ποσότητα της ηχητικής ενέργειας προς γειτονικές περιοχές, σημαντικές για τα θαλάσσια θηλαστικά.

- **Διαμόρφωση συστοιχίας:** Για να μειωθεί η ακουστική επίδραση στα θαλάσσια θηλαστικά, οφείλει να οριστεί πίνακας για την ελάχιστη δυνατή ακουστική ενέργεια που μπορεί να λάβει η θαλάσσια πανίδα χωρίς έντονες επιδράσεις και να ρυθμιστούν τα χαμηλότερα δυνατά επίπεδα ισχύος για την έρευνα.

- **Επιλογή Παρατηρητών Θαλάσσιων Θηλαστικών:** Οι ειδικοί παρατηρητές θαλάσσιων θηλαστικών πρέπει να είναι βιολόγοι κητοειδών, εκπαιδευμένοι, έμπειροι και ανεξάρτητοι. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι παρατηρητές πρέπει να πιστοποιούνται από εθνικές ή περιφερειακές διοικήσεις και η επιλεγμένη ομάδα οπτικών παρατηρητών πρέπει να εγκρίνεται από τη διοίκηση κατά τη διάρκεια της χορήγησης αδειών έρευνας (βλ. κανονισμούς JNCC).

- **Σταδιακή εκκίνηση:** Οι σεισμικές πηγές (κανονικά μια συστοιχία αεροσυμπιεστών) αυξάνονται σταδιακά από τη χαμηλότερη δυνατή ρύθμιση ακουστικής ισχύος στο βέλτιστο επίπεδο πηγής για την έρευνα. Μία αύξηση 6 dB ανά λεπτό (ή 6 dB ανά 5 λεπτά, ή βήματα 500 psi) προτείνεται. Αυτή η αύξηση της ακουστικής ισχύος επιτυγχάνεται τόσο με την αύξηση του αριθμού των ενεργών πηγών όσο και με τη σταδιακή αύξηση της ισχύος κάθε πηγής (σε όρους στάθμης πηγής των dB re 1 μ Pa και όγκου φορτίου αέρα σε vol3 των αεροβόλων).

- **Έλεγχος οπτικής παρατήρησης:** Η αναζήτηση θαλάσσιων θηλαστικών γίνεται κατά τη διάρκεια της ημέρας από το ανώτερο κατάστρωμα του σκάφους. Για τις έρευνες πολλαπλών σκαφών, παρατηρητές πρέπει να βρίσκονται επί του καταστρώματος σε κάθε σκάφος ρυμούλκησης σεισμικών πηγών. Η προσπάθεια παρατήρησης πρέπει να ξεκινήσει πριν από την ενεργοποίηση των σεισμικών πηγών και πρέπει να παραμείνει μέχρι να κλείσουν οι σεισμικές πηγές. Η προσπάθεια οπτικής παρατήρησης πρέπει να ακολουθεί ένα συγκεκριμένο πρωτόκολλο (που ορίζεται από την ACCOBAMS) και οι παρατηρήσεις και τα ημερολόγια θα πρέπει να οργανώνονται σε τυποποιημένες μορφές, με στόχο την εύκολη σύγκριση δεδομένων.

- **Ζώνη ασφαλείας (που ονομάζεται επίσης ακτίνα ασφαλείας ή ζώνη πρόσκρουσης):** Καθορίζεται ως μία περιοχή που περιβάλλει την ζώνη δράσης των ηχοβολιστικών πλεούμενων, ξεκινώντας από το κέντρο της συστοιχίας. Αυτή η ζώνη είναι αυτή που ελέγχεται οπτικά στην αναζήτηση θαλάσσιων θηλαστικών πριν από την ενεργοποίηση των σεισμικών πηγών και η παρατήρηση παραμένει ενεργή μέχρι να κλείσουν οι σεισμικές πηγές. Η ζώνη ασφαλείας ορίζεται από την ακτίνα ληφθέντων ηχητικών επιπέδων που πιστεύεται ότι έχουν τη δυνατότητα τουλάχιστον προσωρινής εξασθένησης της ακοής για τα θαλάσσια θηλαστικά. Ωστόσο, ο προσδιορισμός των επιπέδων και περιοχών ασφαλούς έκθεσης είναι θέμα επιστημονικής συζήτησης και έρευνας. Επίπεδα μεταξύ 180 και 160 dB re 1 μ Pa (rms) αναφέρονται συνήθως ως τα μέγιστα κατάλληλα επίπεδα έκθεσης σε σχέση με τις εμφανείς συμπεριφορικές, φυσιολογικές και ακουστικές επιπτώσεις στα θαλάσσια θηλαστικά γενικά. Ο υπολογισμός της ακτίνας της ζώνης ασφαλείας πραγματοποιείται στη συνέχεια χρησιμοποιώντας μοντέλα απώλειας μετάδοσης (transmission loss models). Ανάλογα με τις διαφορές στους τύπους σεισμικών πηγών, τα επίπεδα πηγής, το βάθος, το υπόστρωμα πυθμένα, το προφίλ ταχύτητας ήχου και τον τύπο μοντέλου απώλειας μετάδοσης, έχουν οριστεί ως

ζώνες ασφαλείας αποστάσεις από 0,3 έως 3 km. Για ισχυρές πηγές όπως airguns μεγάλου όγκου, οι μετρήσεις κοντινής εμβέλειας πάσχουν από near-field effect (αλληλεπιδράσεις μεταξύ ηχητικών κυμάτων που μπορούν να οδηγήσουν σε μια μη αξιόπιστη μέτρηση της στάθμης της ηχητικής πηγής και επομένως στην άκυρη ακτίνα της ζώνης ασφαλείας), έτσι σε τέτοιες καταστάσεις, τα επίπεδα της ηχητικής πίεσης πρέπει να μετρηθούν στο far-field (δηλαδή σε σημαντικά μεγαλύτερο εύρος από 1 μέτρο), με μαθηματική αντιστάθμιση της σφαιρικής απώλειας διάχυσης που το ηχητικό κύμα θα είχε βιώσει στο δρόμο προς το σημείο μέτρησης. Προς το παρόν υπάρχει ανησυχία για την εξακρίβωση της εγκυρότητας της μεθόδου, καθώς αυτή η διαδικασία ενσωματώνει ωκεανογραφικές πληροφορίες συγκεκριμένης τοποθεσίας. Πρέπει να εκτελείται πριν από την εκκίνηση των εργασιών σεισμικής επιθεώρησης από έναν υπεργολάβο ή από τον γεωφυσικό ανάδοχο. Ωστόσο, συνιστάται ότι ένας ανεξάρτητος εργολάβος διενεργεί επαληθεύσεις πεδίου του μοντέλου απώλειας διάδοσης και της ακτίνας ζώνης ασφαλείας πριν και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας σεισμικής επιθεώρησης. Αν και τα 500 μέτρα θα ήταν αρκετά, η ζώνη αποκλεισμού επεκτείνεται στα 750 μέτρα σύμφωνα με τις οδηγίες του ACCOBAMS.

- **Παθητική ακουστική παρακολούθηση (PAM – Passive Acoustic Monitoring):** Η υποβρύχια ακουστική τεχνολογία είναι μια αποτελεσματική μέθοδος για την ανίχνευση των θαλάσσιων θηλαστικών και χρησιμοποιείται σήμερα σε ορισμένες σεισμικές έρευνες ως μέθοδος ενίσχυσης της προσπάθειας οπτικής παρατήρησης και ως μέθοδος παρακολούθησης θαλάσσιων θηλαστικών κατά τη διάρκεια κακών καιρικών συνθηκών και νυχτερινών περιόδων.

- **Διαδικασία περιβαλλοντικού ελέγχου:** Η έμφαση του ελέγχου πρέπει να είναι ο προσδιορισμός της απόδοσης της έρευνας όσον αφορά τη συμμόρφωση με τους σχετικούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς και τη νομοθεσία (συμπεριλαμβανομένης της συμμόρφωσης με τις κανονιστικές διατάξεις για την άμβλυση του θαλάσσιου περιβάλλοντος) και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης. Η διαδικασία αυτή πρέπει να καθιερώνει μια συστηματική, τεκμηριωμένη και αντικειμενική ανασκόπηση των πράξεων και πρακτικών που σχετίζονται με την τήρηση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων.

- **Παρατήρηση και επισκόπηση των θαλάσσιων θηλαστικών:** Έχοντας χρησιμοποιήσει τυποποιημένα έντυπα, οι υπεύθυνοι θα πρέπει να αναφέρουν όλες τις παρατηρήσεις θαλάσσιων θηλαστικών, τη δραστηριότητα σεισμικών ερευνών, τις εκθέσεις παρατηρητών και τις ημερήσιες καταγραφές από την έρευνα για τη διαδικασία περιβαλλοντικού ελέγχου. Θα πρέπει να υπάρχει ένα επιστημονικό δίκτυο για να συμπεριλαμβάνονται οι παρατηρήσεις θαλάσσιων θηλαστικών σε μια περιφερειακή / εθνική βάση δεδομένων και να αναλύονται συναφή δεδομένα για την καλύτερη κατανόηση των επιπτώσεων των σεισμικών ερευνών στα θαλάσσια θηλαστικά.

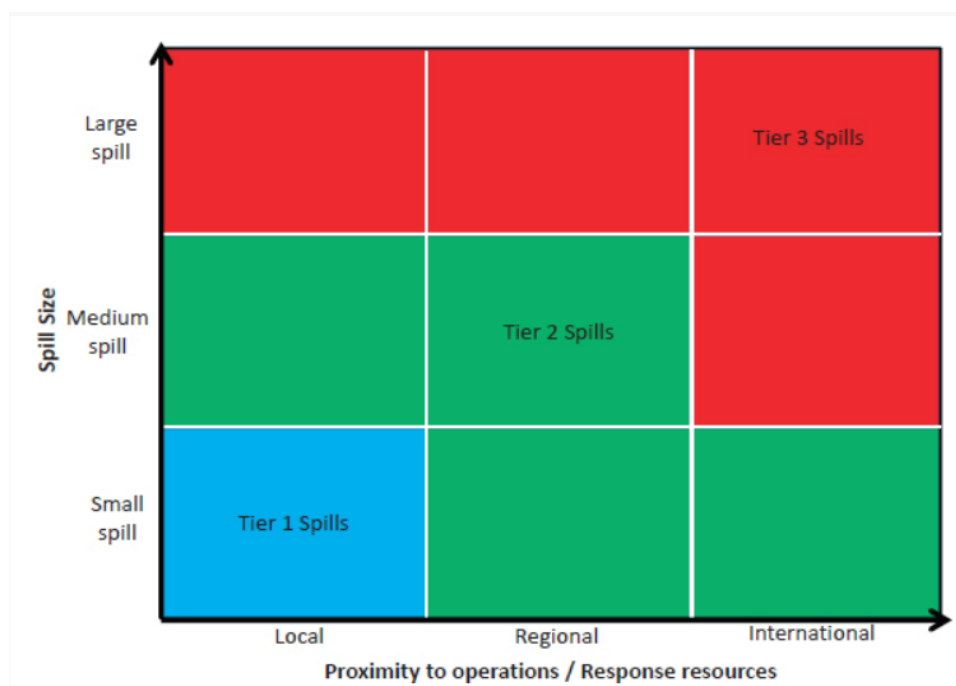
4.3.6) Ατυχηματική ρύπανση

Στις επιπτώσεις του Προγράμματος πρωταρχική θέση έχει και η ατυχηματική ρύπανση με υδρογονάνθρακες (Επίπεδα κηλίδων I, II, III, Εικόνα 17), με επιπτώσεις στα θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα και στην ποιότητα των θαλάσσιων υδάτων. Οι επιπτώσεις διαφέρουν αναλόγως με το επίπεδο των κηλίδων. Υφίσταται, ακόμα και μετά την λήψη διαχειριστικών μέτρων, υψηλός κίνδυνος για κηλίδες επιπέδου III με μακροχρόνιες επιπτώσεις στη θαλάσσια και

παράκτια βιοποικιλότητα και στην ποιότητα του ύδατος. Ο υψηλός κίνδυνος υφίσταται κυρίως κατά το στάδιο της ανόρυξης γεώτρησης με χρήση διατρητικών ιλύων (OBM/WBM). Στην περίπτωση κηλίδων επιπέδου II οι επιπτώσεις για τα θαλάσσια είδη είναι σοβαρές, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Θα απαιτηθούν μήνες / έτη για την πλήρη αποκατάστασή τους.

Εάν κατά την ατυχηματική απελευθέρωση μεγάλων ποσοτήτων πετρελαίου στη θάλασσα, οι ποσότητες αυτές οδηγηθούν προς την παράκτια περιοχή οι επιπτώσεις θα είναι εξαιρετικά σοβαρές όχι μόνο για τα θαλάσσια είδη, αλλά και πτηνά και χερσαία είδη που διαβιούν σε αυτή. Η προκληθείσα ζημιά μπορεί να έχει μακροχρόνια επίδραση κατά μήκος της πληγείσας ακτογραμμής και η ανάκαμψη των οικοσυστημάτων αναμένεται να είναι αργή. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ζημιά αυτή μπορεί να μην επιτρέψει την ανάκαμψη των οικοσυστημάτων σε συνθήκες προ του ατυχήματος. Στο κόστος της ζημιάς θα πρέπει να συνυπολογιστούν και άλλες οικοσυστημικές υπηρεσίες που επηρεάζονται άμεσα, κυρίως ο τουρισμός και η αλιεία.

Είναι παραδεκτό ότι η πιθανότητα για ατυχηματικά γεγονότα αυξάνεται, όταν οι δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα σε περισσότερο αντίξοες περιβαλλοντικές συνθήκες π.χ. βαθύτερα και κυματώδη ύδατα, χαμηλές θερμοκρασίες. Επίσης, οι κίνδυνοι αυξάνονται σε πεδία με μεγαλύτερη χρονική περίοδο εκμετάλλευσης λόγω της αυξημένης πιθανότητας αστοχίας παλαιότερου εξοπλισμού (ΣΜΠΕ σελ. 559).

Εικόνα 17. Κλιμακωτό σύστημα με τα επίπεδα των κηλίδων, το αντιπροσωπεύει την τυπική παγκόσμια προσέγγιση για την αξιολόγηση των κινδύνων και των αναγκών σε πόρους. Το Tier 1 είναι μια μικρή πετρελαιοκηλίδα που μπορεί να αντιμετωπιστεί γρήγορα σε τοπικό επίπεδο. Αναλόγως με τις καιρικές συνθήκες (π.χ. ισχυροί άνεμοι) θα μπορούσε να αναβαθμιστεί σε επίπεδο Tier. Σε περίπτωση μεγάλης διαρροής, μια ταξινόμηση Tier 3 θα μπορούσε να διασφαλίσει ότι οι απαραίτητοι πόροι θα χρησιμοποιηθούν όσο το δυνατόν γρηγορότερα (Πηγή: ExxonMobil 2013).

4.3.7) Κανονικές συνθήκες υλοποίησης του Προγράμματος:

Οι επιπτώσεις του Προγράμματος δεν συνίσταται μόνο σε αυτές που θα προκληθούν από ένα ατύχημα με διαρροή υδρογονανθράκων και δημιουργία κηλίδας. Επιπτώσεις μικρότερες ή μεγαλύτερες υπάρχουν σε όλα τα στάδια του Προγράμματος και υπό κανονικές συνθήκες εκτέλεσής, με φυσικά σημαντικότερες αυτές του σταδίου εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων (εφόσον αυτό υπάρξει). Ενδεικτικά αναφέρονται η χρήση διατρητικών ιλύων με βάση τα πετρελαιοειδή (OBM: Oil Based Mud), τα θρύμματα διάτρησης με υπολείμματα πετρελαιοειδών, το ρυπασμένο νερό (υγρά διάτρησης, ύδατα έπειτα από διαχωρισμούς των υδρογονανθράκων κ.λπ.). Η πιθανότητα εμφάνισης διαρροής και δημιουργίας κηλίδας σε κάποιες από αυτές τις περιπτώσεις χαρακτηρίζεται ως «περιστασιακή (και όχι σπάνια)» αλλά εν τέλει ο κίνδυνος κατατάσσεται ως χαμηλός, λόγω του τοπικού χαρακτήρα τους.

5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ:

5.1 Η ΣΜΠΕ αναγνωρίζει ότι η υλοποίηση του Προγράμματος συνδέεται με σημαντικές περιβαλλοντικές προκλήσεις. Πράγματι, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του εξεταζόμενου έργου, που αφορά την εκμετάλλευση ενός φυσικού πόρου (υδρογονάνθρακες), εκκινούν (με τις σεισμικές έρευνες) πριν ακόμη να γνωρίζουμε την ακριβή θέση και έκταση του πόρου αυτού (κοιτάσματα). Επιπροσθέτως, η ευρύτερη περιοχή υλοποίησης του έργου αφορά τις θαλάσσιες ζώνες του βαθυπελαγικού περιβάλλοντος, το οποίο, αν και καλύπτει περίπου το 60% της επιφάνειας της Γης, είναι το λιγότερο γνωστό οικοσύστημα, που παρουσιάζει μάλιστα σημαντικές διαφορές και ιδιαιτερότητες σε σύγκριση με τα υπόλοιπα θαλάσσια οικοσυστήματα της επιπελαγικής ζώνης.

Η έλλειψη επαρκούς γνώσης για τα οικοσυστήματα αυτά, καθώς και το γεγονός ότι είναι δυσπρόσιτα ή απροσπέλαστα, καθιστούν ακόμη πιο δυσχερή την εκτίμηση των επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων σε αυτά, αλλά και την αποκατάστασή τους σε περίπτωση ατυχηματικής ρύπανσης.

5.2 Μια δεύτερη πρόκληση, που αποτελεί επίσης μεγάλο ζητούμενο, είναι η υλοποίηση του έργου χωρίς να τεθούν σε κίνδυνο φυσικά οικοσυστήματα, βιολογικοί πόροι και οικοσυστημικές υπηρεσίες, βάσει των οποίων γίνεται η χωρική οργάνωση (παράκτιες ζώνες ήπιας οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης, ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης και προστασίας / ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων της Κρήτης), δίνεται η αναπτυξιακή προοπτική και τίθεται το πλαίσιο προστασίας, διατήρησης και διαχείρισης προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, με απαγορεύσεις ή περιορισμούς χρήσεων και ανθρωπογενών δραστηριοτήτων.

Ακόμη, όπως προαναφέραμε, η Εθνική Χωρική Στρατηγική για τον Θαλάσσιο Χώρο (ΕΧΣΘΧ), η οποία βέβαια εγκρίθηκε μετά την εκπόνηση της εξεταζόμενης ΣΜΠΕ, **θεωρεί απαραίτητο η χωροθέτηση εξόρυξης υδρογονανθράκων να λαμβάνει χώρα με τις ελάχιστες δυνατές επιπτώσεις για το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.** Προτρέπει τη θέσπιση κανονιστικών διατάξεων που ρυθμίζουν τις δραστηριότητες που συνιστούν τις βασικές πηγές ανθρωπογενούς υποθαλάσσιου θορύβου, όπως είναι η αναζήτηση και εκμετάλλευση κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Περαιτέρω αναφέρει την υποχρέωση της Ελλάδας να διασφαλίσει την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, καθώς και τον σκοπό της ΕΧΣΘΧ να εκπληρώσει,

συμπληρωματικά προς το υφιστάμενο πλαίσιο διαχείρισης των υδατικών πόρων, μια συντονισμένη χωρική προσέγγιση του ζητήματος της προστασίας και αποκατάστασης των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, προκειμένου οι τοπικές κοινωνίες να απολαμβάνουν τα οφέλη υγείων και ανθεκτικών οικοσυστημάτων.

5.3 Με βάση την εξέταση της ΣΜΠΕ και τις προαναφερθείσες παρατηρήσεις μας, εκφράζουμε τη γνώμη ότι:

5.3.1 Όπως και στην περιβαλλοντική έγκριση του Προγράμματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές «Νοτιοδυτικά Κρήτης» και «Δυτικά Κρήτης» (ΑΔΑ: 69Ψ94635Π8-Ν5Μ) προβλέπεται, για όλες τις φάσεις του Προγράμματος να ανατεθεί η ολοκληρωμένη μέριμνα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον σε διακριτή Μονάδα Περιβάλλοντος. Η Μονάδα αυτή θα οργανωθεί και θα λειτουργεί με αποκλειστική ευθύνη του φορέα στον οποίο θα έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων της περιοχής, ενώ θα επιβλέπεται από την Αρχή Σχεδιασμού. Θα αποτελεί το σύνδεσμο επί όλων των περιβαλλοντικών θεμάτων με τις τοπικές κοινωνίες, με τα σχετικά με τους υδρογονάνθρακες και το περιβάλλον παρατηρητήρια και με τις αρμόδιες υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης.

5.3.2 Οι ηχοβολιστικές διασκοπήσεις του πυθμένα (σεισμικές έρευνες), οι οποίες σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία δεν υπάγονται σε υποχρέωση περιβαλλοντικής αδειοδότησης, θα διεξάγονται υπό λεπτομερές πλέγμα μέτρων προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος το οποίο θα περιγραφεί σε κατάλληλο Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης (ΠΣΔ ή Environmental Action Plan – EAP). Η αποδοχή του ΠΣΔ, η οποία θα αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή του και κατά συνέπεια για την έναρξη των ερευνών στις οποίες θα αφορά, θα πραγματοποιηθεί με πράξη της Αρχής Σχεδιασμού ή του Υπουργού στην αρμοδιότητα του οποίου αυτή υπάγεται, κατόπιν σύμφωνης γνώμης της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Οι παραπάνω όροι είχαν τεθεί επίσης στην περιβαλλοντική έγκριση του Προγράμματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές «Νοτιοδυτικά Κρήτης» και «Δυτικά Κρήτης» (ΑΔΑ: 69Ψ94635Π8-Ν5Μ) και στη συνέχεια εξειδικεύτηκαν ως εξής, για την αποτροπή επιπτώσεων στα κητώδη:

Τα μέτρα του ΠΣΔ των ηχοβολιστικών διασκοπήσεων του πυθμένα θα πρέπει κατ'ελάχιστον να περιλαμβάνουν μέριμνα για τα εξής ζητήματα (Όροι, περιορισμοί και κατευθύνσεις για τη φάση της έρευνας 6.1-6.10 και 7):

- Την πλήρη ανταπόκριση σε δεσμεύσεις και κατευθύνσεις διακρατικών συμβάσεων που έχει συνυπογράψει η Ελλάδα, όπως ιδίως η ACCOBAMS.

- Την καταγραφή στοιχείων που αφορούν τα θαλάσσια θηλαστικά με έμφαση στις θαλάσσιες εκτάσεις υπεράνω της Ελληνικής Τάφρου, με κατάλληλες χρονικές και χωρικές παραμέτρους που θα προσδιοριστούν μετά από συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΝ ή /και τους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών που γειτνιάζουν με τις περιοχές ερευνών.

- Την οπτική και ακουστική παρατήρηση των θαλάσσιων θηλαστικών στην περιοχή της έρευνας, μέσω εφαρμογής διεθνών προτύπων και συστάσεων των σχετικών διεθνών συμφωνιών, ιδίως της ACCOBAMS τόσο πριν την έναρξη των ηχοβολιστικών διασκοπήσεων όσο και κατά τη διάρκειά τους.

-Βαθμιαία αύξηση της ακουστικής ισχύος, ώστε να δίνεται η δυνατότητα και ο χρόνος σε τυχόν γειτονικά άτομα των ευαίσθητων στο θόρυβο ειδών να μετακινηθούν προσωρινά σε απόσταση ασφαλείας.

- Τη χρήση εξοπλισμού με την ελάχιστη απαραίτητη ακουστική ισχύ για τον σκοπό που χρησιμοποιείται, και σε κάθε περίπτωση δεν υπερβαίνει τα επίπεδα πρόκλησης τραύματος ή συμπεριφορικής αλλαγής (όπως αυτά αναφέρονται στη σχετική διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία), ακόμη και σε μικρές αποστάσεις από την πηγή εκπομπής των ηχητικών κυμάτων.

- Επαρκή αριθμό κατάλληλα εκπαιδευμένων παρατηρητών επί του σκάφους, για τον εντοπισμό με οπτικά και ακουστικά μέσα θαλάσσιων θηλαστικών και διακοπή των ηχοβολισμών, σε περίπτωση προσέγγισής τους.

- Υπολογιστική ακουστική προσομοίωση πηγών και διάδοσης του ήχου σύμφωνα με τις τοπικές ωκεανογραφικές συνθήκες για τον υπολογισμό της κατάλληλης ζώνης απομείωσης θορύβου.

- Καταγραφή τιμών ακουστικής στάθμης (π.χ. με φορητά υδρόφωνα) πριν την έναρξη των ερευνών, ώστε να διαπιστωθεί η στάθμη θορύβου βάσης, κατά την διάρκεια των ερευνών και μετά την ολοκλήρωσή τους.

- Σχεδιασμό της έρευνας ώστε:

☐ οι γραμμές να συναντώνται κατ' ελάχιστο με τις υποθαλάσσιες τάφρους, ελαχιστοποιώντας έτσι τις πιθανότητες επίδρασης στα βαθέως καταδυόμενα κητώδη,

☐ η πυκνότητα του πλέγματος έρευνας να είναι η ελάχιστη απαραίτητη (ή ισοδύναμα η απόσταση της μιας γραμμής από την επόμενη να είναι η μέγιστη δυνατή), ελαχιστοποιώντας τυχόν επαναληπτικές οχλήσεις σε άτομα θαλάσσιων θηλαστικών της περιοχής,

☐ να αρκεί ένα και μόνο πέρασμα από κάθε γραμμή έρευνας, καθιστώντας την όποια πιθανή όχληση στα είδη της περιοχής προσωρινή και μη συστηματική, και αποτρέποντας έτσι την έλευση οποιωνδήποτε μόνιμων αλλαγών στα θαλάσσια οικοσυστήματα.

- Για την επιλογή της εποχής εκτέλεσης των ερευνών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η χειμερινή περίοδος θεωρείται προτιμότερη, διότι επηρεάζονται λιγότερο τα θηλαστικά ως προς τις διαδικασίες αναπαραγωγής τους.

- Σε ό,τι αφορά στην αποτροπή των επιπτώσεων των ηχοβολιστικών διασκοπήσεων του πυθμένα σε άλλα είδη του θαλάσσιου οικοσυστήματος (όπως π.χ. οι θαλάσσιες χελώνες), το ΠΣΔ θα πρέπει να εξετάσει εάν τα μέτρα που θα προταθούν για την προστασία των κητωδών, κατ' εφαρμογή του παραπάνω όρου, είναι επαρκή, παρέχοντας την κατάλληλη τεκμηρίωση ή/και εξειδίκευση των εν λόγω μέτρων στην περίπτωση επάρκειάς τους ή προτείνοντας πρόσθετα μέτρα σε άλλη περίπτωση.

Επισημαίνουμε ότι οι επιπτώσεις των σεισμικών ερευνών στους θαλάσσιους οργανισμούς, άρα και στο οικοσύστημα, δεν μπορούν να εξαλειφθούν παρά μόνο να μετριαστούν, αν και στη διεθνή βιβλιογραφία ασκείται και κριτική στις μεθόδους μετριασμού που εφαρμόζονται, θεωρώντας τις ως ανεπαρκείς και προβληματικές. Επιπροσθέτως, οι πιθανές επιπτώσεις των σεισμικών ερευνών σε μεμονωμένα είδη έχουν αντίκτυπο και στο επίπεδο των τροφικών πλεγμάτων και του ρόλου των ειδών στο οικοσύστημα. Οι επιπτώσεις στο οικοσύστημα δεν θα εμφανιστούν αμέσως, αλλά μετά από μήνες ή και χρόνια.

5.3.3 Στην παράγραφο 4.3 του παρόντος αναφέραμε συνοπτικά καταγραφές πεδίου και περιβαλλοντική παρακολούθηση που σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ πραγματοποιήθηκαν στις θαλάσσιες περιοχές Δυτικά και Νοτιοδυτικά της Κρήτης. Για να γνωρίζουμε την «Υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος» (Κεφάλαιο 6 της ΣΜΠΕ) πρέπει αυτή να καταγραφεί με μια πραγματική μελέτη βάσης (baseline assessment) των περιοχών ενδιαφέροντος και όχι με απλή ή συλλογή βιβλιογραφικών δεδομένων (desktop study). Τα δεδομένα που θα συλλέγονται, εκτός από τις αβιοτικές παραμέτρους, πρέπει να αφορούν και τα οικολογικά χαρακτηριστικά των περιοχών ενδιαφέροντος. Οι καταγραφές / παρακολουθήσεις πρέπει να είναι συνεχείς και συνεπείς σε όλες τις φάσεις του Προγράμματος, ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση (πριν – μετά).

Η ΣΜΠΕ, στο Κεφάλαιο 8, προτείνει το περίγραμμα ενός Προγράμματος Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης και την εκπόνηση Μελέτης καταγραφής αρχικής κατάστασης. Αυτά πρέπει να εξειδικευτούν (π.χ. ως προς τις παραμέτρους και τις θέσεις παρακολούθησης, τη συλλογή των δειγμάτων, τις αναλύσεις κλπ) από τη Μονάδα Περιβάλλοντος, να γνωστοποιηθεί στην Αρχή Σχεδιασμού.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η μελέτη καταγραφής της αρχικής κατάστασης, διότι η ζημία σε προστατευόμενα είδη και φυσικούς οικοτόπους πρέπει να αξιολογείται σε σύγκριση με την αρχική τους κατάσταση, στο πλαίσιο εφαρμογής της περιβαλλοντικής ευθύνης (Π.Δ. 148/2009 (άρθρο 3), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, ΦΕΚ 190 Α΄/2009 και Νόμος 4409/2016).

Επίσης, κρίνεται πολύ σημαντικό τα αποτελέσματα ή οι εκθέσεις / αναφορές των προγραμμάτων παρακολούθησης να ανακοινώνονται και να είναι διαθέσιμα στους ενδιαφερόμενους φορείς (ερευνητικούς, τοπική αυτοδιοίκηση κ.λπ.) και στο κοινό.

5.3.4 Τα διαχειριστικά μέτρα που η ΣΜΠΕ προτείνει, όπως είναι αναμενόμενο σε αυτή τη φάση, δεν μπορεί να είναι εξειδικευμένα, αφού δεν έχουν καθοριστεί ακόμα οι τεχνολογίες που θα χρησιμοποιηθούν (π.χ. πλωτές ή σταθερές εξέδρες, τεχνολογία διατρήσεων, μεταφορά με αγωγούς ή πλοία κ.λπ.). Σε δεύτερο χρόνο, και αφού έχει γίνει η αναγνώριση της περιοχής, προβλέπεται να ακολουθηθεί η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, για τα επιμέρους έργα των σταδίων Έρευνας, Ανάπτυξης και Παραγωγής και Αποξήλωσης, που περιγράφονται στη ΣΜΠΕ.

Ειδικότερα για τις γεωτρήσεις εξόρυξης των υδρογονανθράκων, η Υπουργική Απόφαση αριθμ. ΔΙΠΑ/οικ.37674 «*Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011 (ΦΕΚ 209/Α/2011) όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει (ΦΕΚ 2471/Β/10-8-2016)*» όπως ισχύει σήμερα, προβλέπει την υποβολή και εξέταση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και την έγκριση περιβαλλοντικών όρων ως έργα κατηγορίας Α1. Αυτό σημαίνει ότι θα δοθεί βήμα για λεπτομερή αξιολόγηση από τους συναρμόδιους φορείς και ενδιαφερομένους, τόσο των ειδικότερων τεχνολογιών που θα χρησιμοποιηθούν, όσο και της χρήσης χημικών ουσιών, διαχείρισης των ρύπων και των αποβλήτων από την εξόρυξη, καθώς και των τεχνικών μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εν γένει. Επισημαίνεται ότι το σύνολο των έργων σύμφωνα με την υποβληθείσα ΣΜΠΕ θα αποτελέσουν αντικείμενο Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, όπου θα αναλύεται εστιασμένα και σε βάθος το κάθε έργο και η φάση ανάπτυξης ξεχωριστά, ενώ ταυτόχρονα θα

εκπονηθούν και όλες οι απαραίτητες εξειδικευμένες περιβαλλοντικές έρευνες και μελέτες.

5.3.5 Για την αντιμετώπιση της ατυχηματικής ρύπανσης γίνεται παραπομπή στις υποχρεώσεις (Εκθέσεις Κινδύνου και Σχέδια) που απορρέουν από τον Νόμο 4409/2016 για την πρόληψη της κλιμάκωσης ή τον περιορισμό των συνεπειών σοβαρού ατυχήματος. Κρίνεται όμως απαραίτητο οι υποχρεώσεις αυτές να διασαφηνίζονται περαιτέρω στην περιβαλλοντική έγκριση βάσει της ΣΜΠΕ, όπως έγινε και στην αντίστοιχη έγκριση για τις περιοχές της Κρήτης (όροι παρ. 13, ΑΔΑ: 69Ψ94635Π8-Ν5Μ).

5.3.6 Σύμφωνα με το Ν. Ν.2289/1995, όπως ισχύει, αν διαπιστωθεί ότι το ανακαλυφθέν κοιτάσμα υδρογονανθράκων είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμο, ορίζεται η περιοχή εκμετάλλευσης του συγκεκριμένου κοιτάσματος, οριοθετείται η έκτασή της και ως προς αυτήν αρχίζει το στάδιο εκμετάλλευσης. Το στάδιο εκμετάλλευσης κάθε περιοχής διαρκεί είκοσι πέντε (25) έτη. Η διάρκεια του σταδίου εκμετάλλευσης μπορεί να παραταθεί έως και δύο πενταετίες.

Το υπό εξέταση Πρόγραμμα ενδέχεται να υλοποιηθεί στο ίδιο χρονικό διάστημα με άλλα αντίστοιχα Προγράμματα (π.χ. Δυτικά και Νοτιοδυτικά της Κρήτης) που έχουν ήδη εγκριθεί, ή με άλλα που πρόκειται να έχουν χρονικές αλληλεπικαλύψεις. Η ΣΜΠΕ, αν και κάνει μια αναφορά στα αντίστοιχα Προγράμματα (Δυτικά και Νοτιοδυτικά της Κρήτης, Ιόνιο κ.λπ.) που προγραμματίζονται, στο κεφάλαιο 8 όπου γίνεται η αξιολόγηση των επιπτώσεων δεν υπάρχει αναφορά στις συσσωρευτικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους».

8. Την εισήγηση της κας **Καγιαμπάκη Άννας** προϊσταμένης Δ/σης Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ.
9. Την εισήγηση του Προέδρου της Επιτροπής Περιβάλλοντος & Χωροταξίας κ. **Ξυλούρη Νικόλαου**, με την οποία μεταξύ άλλων ανέφερε: «**εισηγούμαι στην Επιτροπή να γνωμοδοτήσει θετικά** επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) **του Προγράμματος Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος», με τους όρους και τις προϋποθέσεις** που αναφέρονται στο με αριθμ. πρωτ. **168997/23-05-2025** έγγραφο της **Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ**.
10. Τις απόψεις των μελών της Επιτροπής.
Ύστερα από διαλογική συζήτηση

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΚΑΤΑ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ

Γνωμοδοτεί θετικά επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) **του Προγράμματος Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος», με τους όρους και τις προϋποθέσεις** που αναφέρονται στο με αριθμ. πρωτ. **168997/23-05-2025** έγγραφο της **Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ** και σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σκεπτικό της παρούσας απόφασης.

Στην παρούσα απόφαση **γνωμοδοτούν αρνητικά :**

α) ο κ. Βρύσαλης Δημήτριος τακτικό μέλος της Επιτροπής, ο οποίος ανέφερε: «Η «Λαϊκή Συσπείρωση» τονίζει ότι το ζήτημα είναι καθαρά πολιτικό.

Απτεται και υπακούει στο μοντέλο της οικονομίας και της ανάπτυξης προς όφελος των επιχειρηματικών ομίλων, που φυσικά δεν έχει ως αποτέλεσμα την ευημερία του λαού. Θα κλαπεί οριστικά και αμετάκλητα και θα χαθεί για τις επόμενες γενιές ένα πολύτιμο ενεργειακό απόθεμα, ένας μη αναπληρώσιμος ορυκτός πλούτος του λαού. Οι ενεργειακοί όμιλοι θα αξιοποιήσουν, με κριτήριο τα κέρδη τους και όχι με κριτήριο τις ενεργειακές ανάγκες του λαού, τον πλούτο που τους δίνεται «προίκα» από την κυβέρνηση της ΝΔ, όπως έκαναν και οι προηγούμενες ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ. Αυτό σημαίνει από κάθε άποψη, ότι χαμένος θα είναι ο λαός, αφού ιδιοκτήτες του ενεργειακού πλούτου είναι οι ενεργειακοί κολοσσοί που τον εμπορεύονται. Ιδιαίτερα σοβαροί είναι και οι κίνδυνοι από την εμπλοκή της περιοχής μας στους ιμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς για τον έλεγχο των αγορών, των πηγών και των δρόμων Ενέργειας, ιδιαίτερα σε μια πολεμική περίοδο του καπιταλισμού, με τον ενδεχόμενο κίνδυνο γενίκευσης του ιμπεριαλιστικού πολέμου. Μιλάμε για «φλέβα» κινδύνων. Τα όποια νέα κοιτάσματα θα μπουν μαζί με τα υπόλοιπα στη «λεία» που μοιράζουν μεταξύ τους κράτη και ενεργειακοί όμιλοι, με σφοδρούς ανταγωνισμούς και ιμπεριαλιστικά παζάρια. Είμαστε αντίθετοι με αυτούς τους αντιλαϊκούς- αντιπεριβαλλοντικούς σχεδιασμούς, όπως άλλωστε και η μεγάλη πλειοψηφία του λαού μας.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις θα είναι εξαιρετικά σοβαρές, καθώς η Ελληνική Τάφρος, που μεγάλο τμήμα της καταλαμβάνει η έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στη Νότια Πελοπόννησο, είναι θαλάσσιο οικοσύστημα τεράστιας και κρίσιμης οικολογικής αξίας. Επιπλέον, το Νότιο τμήμα της Θαλάσσιας Περιοχής της Νότιας Πελοποννήσου έχει ελάχιστες αποστάσεις και από τις ακτές της Κρήτης.

Ως «Λαϊκή Συσπείρωση» έχουμε καθαρό ότι η αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας μπορεί να γίνει προς όφελος του λαού μόνο μέσα από ένα δρόμο ανάπτυξης που έχει στο κέντρο του τον άνθρωπο και τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες.

Αν η εξουσία είναι στα χέρια του λαού, αν η οικονομία υπάρχει με κριτήριο την ικανοποίηση των αναγκών του λαού και όχι το κέρδος, αν δεν υπάρχει ιδιοκτησία των πολυεθνικών, του κεφαλαίου, τότε μπορεί ο ορυκτός και επίγειος πλούτος μίας χώρας να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης όσο και όπως πρέπει, προς όφελος και την ευημερία του λαού.

Για αυτό συνεχίζουμε τον αγώνα για την αποτροπή αυτών των αντιλαϊκών σχεδίων και τον συνδέουμε με τις πραγματικές αιτίες που τα προκαλούν»

β) οι κ.κ. Βάρδα Μαρία αντιπρόεδρος της Επιτροπής και **Χαιρετάκης Μιχαήλ** τακτικό μέλος της Επιτροπής, οι οποίοι ανέφεραν:

«Δεν μπορείς να λες ότι αγαπάς την Κρήτη και να επιτρέπεις γεωτρήσεις μόλις 20 χιλιόμετρα από τις πιο εμβληματικές της ακτές: τον Μπάλο, τα Φαλάσαρνα και το Ελαφονήσι. Το ρίσκο είναι τεράστιο – μια διαρροή θα ήταν καταστροφική για το περιβάλλον, τον τουρισμό και την τοπική οικονομία.

Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων δεν διασφαλίζει την προστασία ενός μοναδικού θαλάσσιου οικοσυστήματος, σε περιοχή με σπάνια είδη και εξαιρετικά βάθη. Δεν απαντά πειστικά σε βασικές περιβαλλοντικές ανησυχίες.

Ακόμη και χώρες όπως η Δανία, που διέθεταν ενεργειακά κοιτάσματα, απέδειξαν ότι η ευημερία δεν εξαρτάται από την παραγωγή υδρογονανθράκων. Η άνοδος του

βιοτικού τους επιπέδου βασίστηκε σε διαφοροποιημένες οικονομίες, επενδύσεις στην εκπαίδευση, την καινοτομία και ισχυρά κοινωνικά συστήματα.

Αντίθετα, σε πολλές χώρες όπου προχώρησαν εξορύξεις, δεν υπήρξε βελτίωση στο βιοτικό επίπεδο των πολιτών, ούτε ενίσχυση της περιβαλλοντικής ασφάλειας· αντιθέτως, συνοδεύτηκαν από περιβαλλοντική υποβάθμιση και ανισότητες.

Οφείλουμε να διεκδικήσουμε μια διαφορετική στρατηγική: με διαφάνεια, κοινωνική συναίνεση και εγγυήσεις για τον τόπο και τους ανθρώπους του»

Αφού συντάχθηκε το παρόν υπογράφεται ως παρακάτω:

Ηράκλειο **27-05-2025**

**Ο Πρόεδρος της Επιτροπής
Περιβάλλοντος και Χωροταξίας**

Τα Μέλη

**Νίκος Ξυλούρης
Αντιπεριφερειάρχης Περιβάλλοντος ΠΚ**